זון אויפגאנג — 4.21.
זון אונטערגאנג — 8.41.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
ניט באשטימט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 159. Winnipeg, Wed. July 8, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך כ״ו׳ תמוז, תרצ״א.

קאנאדער דעלעגאטן צוגעלאָזן געוואָרן

רבי י. ל. זלאָטניק שטייט צו צו די רעוויזיאָניסטן

ווייצמאן פארטיידיקט זיין פּאָליטיק און פאָדערט צו פארהיטן ענגלאנדס פריינטשאפט

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

באזעל, יולי 7 (איטא). — דאָך דר. ח. וייצמאנס רעדע איז אויסגעבראכן א שטורמיקע דיסקוסיע, און דעלעגאטן האבן זיך געריכט צו גנטספערן. די דעבאטע האט זיך אבער איבערגעריכן נאכדעם ווי דר. ארלאזאראו האט אין נאמען פון דער ארבעטער פראקציע פארגעשלאגן, אז די פאדערונג וועגן א באלדיקער דעבאטע איבער דר. וייצמאנס דעקלאראציע זאל "געסייבלט" ווערן, און דער ענין זאל איבערגעגעבן ווערן צו דער פאליטישער קאמיסיע יצחק גרינבוים איז באשטאנען אויף א באלדיקער דיסקוסיע. אבער דר. ארלאזאר ראנום פארשלאג איז אנגענומען געוואָרן מיט 107 שסימען צו 97.

ווייצמאנס רעדע ווערט ניט דע־באטירט אויף פארשלאג פון ארבעטער גרופּע

(ספּעציעל פאר ד. א. וו. דורך "איטא")

באזעל, יולי 7 (איטא). — נאָך דר. ח. וייצמאנס רעדע איז אויסגעבראכן א שטורמיקע דיסקוסיע, און דעלעגאטן האבן זיך געריכט צו גנטספערן. די דעבאטע האט זיך אבער איבערגעריכן נאכדעם ווי דר. ארלאזאראו האט אין נאמען פון דער ארבעטער פראקציע פארגעשלאגן, אז די פאדערונג וועגן א באלדיקער דעבאטע איבער דר. וייצמאנס דעקלאראציע זאל "געסייבלט" ווערן, אין דער ענין זאל איבערגעגעבן ווערן צו דער פאליטישער קאמיסיע יצחק גרינבוים איז באשטאנען אויף א באלדיקער דיסקוסיע, אבער דר. ארלאזאר ראנום פארשלאג איז אנגענומען געוואָרן מיט 107 שסימען צו 97.

באזעל, יולי 7 (איטא). — כאטש גרויס בריטאניע האט שטארק רעדוצירט איר הבטחה צום אידישן פאלק אין דער באלפור דעקלאראציע און האט אזוי געמאכט צו קליינערלעך א גרויסן אקט פון שטאטסמאנ־שאפט, און זי האט פארשווענדעט די פריינטשאפט פון די ארדן, — דאָך טאָרן מיר גארנישט ניט טאן צו פארלירן די פריינטלאכע געפילן צווישן די אידן און ענגלאנד״.

אזוי האט דערקלערט דר. חיים וייצמאן שליסנדיק די אלגעמיינע רעבאטע מיט א רעדע, אין וועלכער ער האט פארטיידיקט זיין אדמיניסטראציע קעגן די צאלרייכע ביטער אטאקירט פון א סך רעדנער ביים קאנגרעס.

פארדאמט באזונדערס ווייזעס רעדע

דער מוסטער־מעסע זאל איז געווען אי־ן בערגעבאקט מיט דעלעגאטן און א צייג־ריקן עולם, ווען דר. וייצמאן האט געענט־פערט זיינע קריטיקער.

דר. וייצמאן האט זיך באזונדערס אפ־געשטעלט אויף דער רעדע פון רבי סטיוועז ווייז, און האט דערקלערט:

"איך טייל זיך אפ און איך פּראָטעסטיר סיי קעגן דער פארם און סיי קעגן טיילן פונ׳ם אינהאלט פון רבי ווייזעס רעדע, וועלכע איך באטראכט ווי א ערנסטן שאדן צו דער ציוניסטישער זאך״.

צו די ווארטן האבן אים באשולדיקט אין אנפירן א פּראָ־בריטישע פאליטיק, האט וייצמאן געענטפערט:

"איך האב כסדר אויסגעדריקט מיין טיפסטע אנטושונג און מיין אומצופרידנ־הייט מיט דער האלטונג פון דער בריטישער רעגירונג, און נאך מער — מיט דער פאס־לעסטינער אדמיניסטראציע.

"קיין רעגירונג קאן ניט וואר״ן זיך מיט אן טרעטן מיט די פיס אירע פייערלאכע הבטחות, ווי גרויס זי זאל ניט זיין. אדרבא, וואס גרעסער זי איז, אלץ ווייניקער קאן זי זיך עס פארגינען.

"איך פיל, אז די רעגירונג, ניט אפ־שאצנדיק די גרויסע מאראלישע קראפט וואס ליגט אינ׳ם ציוניזם, און פארגעסנ־דיק די צייט פון גרויסער נויט, האט אינ־גארירט די סענטימענטן פון א ליידנדיקן פאלק וואס האט זיך געווענדעט צו גרויס בריטאניע. האט רעדוצירט איר הבטחה און אזוי געמאכט צו קליינערלעך א גרויסן אקט פון שטאטסמאנשאפט, און זי האט פאר־שווענדעט די פריינטשאפט און סימפּאטי־עס פון א פאלק, צו וועלכע אפילו אזא מעכטיקע רעגירונג ווי זי בריטישע האט ניט נעדארפט אפשר זיין איינגאנצן גלייכ־גילטיק״.

מאקדאָנאלדס בריוו, און ניט ווייסער פּאפּיר איז וויכטיק

אויף דער קלאנג אז די ציוניסטישע עק־זעקוטיווע איז געווען פאסיוו, האט דר. ח. וייצמאן געענטפערט:

"א געפיל פון פאראנטווארטלאכקייט מאכט עס אומעמגלאך צו דיסקוטירן דא די פאליטישע ארבעט פון דער עקזעקוטיווע, און די עקזעקוטיווע קאן ניט דערלויבן מען זאל זי באשולדיקן אין אומטעטיקייט בלויז דערפאר וואס זי איז ניט פריי צו פאר־עפנטלאכן אירע טעמייקייטן״.

דער וייזמער פּאפּיר איז ניט דער הער־שנדיקער דאקומענט, האט דר. וייצמאן פארזיכערט דעם קאנגרעס, צוגעבענדיק, אז "ווען ס׳איז דא נאר א קאנסליקט צווישן דעם פאפּיר און מאקדאָנאלדס בריוו, איז אין די פראגע, און ניט דער וייזער פּאפּיר. דער וייזער פּאפּיר באהערשט בלויז אויף אזויפיל דו לאנג, אויף וויפל אז אים וואלט ניט געווען מאקדאָנאלדס בריוו״.

דר. וייצמאן האט פארענטפערט:

"איך וויל ניט זאגן, אז מאקדאָנאלדס בריוו האט אונז געגעבן אלץ וואס מיר ווילן. עס איז בלויז א שטארקער בריוו אונז איבער א וועג פאר וייטערדיקער אר־בעט.

"וואס עס איז וויכטיק איז, אז מאק־דאָנאלדס בריוו זאל דורכגעפירט ווערן אין לעבן, און אין דעם פונקט קאן איך נאך דערווייל ניט אויסדריק קיין צופרידנהייט.

"דער ווייל האט די פאלעסטינער רעגירונג ניט געטאן דא זאכן וועלכע מיר האבן גע־קאנט דערוואר־טן ווי א רעזולטאט פון דעם בריוו.

דר. וייצמאן האט אנגעצייגט, אז די עקזעקוטיווע האט ניט אנגענומען יענעם טייל פונ׳ם וויזמן פאפּיר וואס האט זיך מיט א געזעצגעבערישער קערפּערשאפט פאר פאלעסטינע.

איז ניט קעגן אידישער מערהייט אבער וויל עס ניט פאר קיין לאזונג

א היציקע דיסקוסיע ביים קאנגרעס האט אויסגעברוכן דר. וייצמאנס דערקלערונג אין אן אינטערווייו מיט דער "איטא" לעצ־טע וואך, אז ער האט נים קיין סימפּאטיע אדער פארשטענדעניש פאר דער פאדערונג פון א אידישער מערהייט אין פאלעסטינע. דער דר. ווייזמן אויס, איז די פראווינץ ניט געווען אלארמירט אויב די ווייטיקייט פון די אלארמירונג ווי זי איז ניט געווען אזא פא־דערונג בלויז אין איין זינען: אז אידן ווילן קריגן א מערהייט, כדי אויסצו־טרייבן די אראבער.

דער קאנגרעס פּרעזידיום האט צום סוף אויפגעגעבאדערט דר. וייצמאנען אר זאל דערקלערן זיין אינטערווייו, און דר. וייצ־מאן האט געמאכט די פאלגנדיקע דער־קלערונג:

"די דערקלערונג וואס איך האב געמאכט בנוגע א אידישער מערהייט איז אויף אן אומגליקלאכן אופן פארפּסולירט געוואָרן און האט פאראורזאכט מיספארשטענדעניש.

"איך האב קיינמאל ניט געזאגט און ניט געמיינט, אז וועלכע ס׳איז ציוניסטישע גרופּע האט בדעה אויסצופרייבן די אראב־בער, אדער אז די פאדערונג פון א אידי־שער מערהייט ווערט פון וועלכער ס׳איז גרופּע אויף אזא אופן פארשטאנען.

"אבער פאר׳ן פּעריאד פון די לעצטע צען יאר האבן מיר געהאט די דערפארונג, אז די דאזיקע פאדערונג ווערט מיספאר־טייטשט פון אונזערע קעגנער, גלייך ווי מיר וואלטן געווארן באהערשן די אראבער, אדער אפילו אויסטרייבן זיי. מיר, ציר ניסבן, ווייסן, אז קיינער פון אונז מיינט עס ניט, און מיר האבן מאל נאך מאל פאר־זיכערונגען וועגן דעם.

"איך האב ניט אויסגעזאגט קיין שום מיינונג וועגן דער עצם פראגע, אבער פאר־לאזנדיק זיך אויף אונזערע דערפארונגען האב איך אנגעציגט, אז די פּראָקלאמי־רונג פון דער פאדערונג פאר א אידישער מערהייט ווערט אויף אזא אופן אויסגע־טייטשט אין דער פיינטלאכער פאליטישער וועלט. און דערפאר האב איך געזאגט, אז איך בין ניט צו גונסטן פון אויסשטעלן די פאדערונג פון א אידישער מערהייט ווי אונזער לאזונג.

"און דאָך חזר איך איבער און באטאן דאס וואס איך האב שוין געזאגט ביי פר־ערייק געלענגהייטן, — אז די פאדערונג צו באגרעניצן אויי פּוועלכן ס׳איז אופן דעם פראָבעגט פון דער אידישער באפעלקערונג אין אבסאלוט אנגעמבאר.

"איך גלויב, אז ס׳איז אונזער אויפגאבע צו ברייגנען קיין ארץ־ישראל אזויפיל אידן, וויפל ס׳איז נאר מעגלאך אין די גרעניצן פון די עקאָנאָמיש געזיכערטע פּאָזיציעס, און צו שאפן אידישע ישובים וואס זאלן זיין פאליטיש געזיכערט און אוטאָנאָמס, און וועלכע זאלן קאנען דערפילן די פונק־ציעס פון א אידישער נאציאנאלער היים״.

פראגע פון מארקעט סקווער אפּגעליינט

נאך ליינגערע דיסקוסיעס אויף דער לעעטער ציצונג פון סיטי קאונסיל, איז די פראגע אין אביבראלאזן דעם מארקעט סקווער פרייי פאר פאראוסלונגען אפּגע־ליינט געווארן.

די נערטנער וואס האבן זייערע סטענדס אויפ׳ן מארק האבן שטארק געפאדערט מען זאל פארבאבן די מיטינגען. מר. קאר־ליסקי, קאמיסיטשער פירער, האט אבער געפאדערט מען זאל דעם פלאץ לאזן וויי־טער פריי. ווען מען האט באמערקט אז די קאנסטיטוסן אליין לאזן דארטן קיינעם קיין ווארט ניט אויסריידן, אויסער זייע־רע אייגענע פארשטייער, האט ער גע־זאגט אז ער איז פאר דעם ניט פאר־אנטוואָרטלאך.

אלד. מ. א. נרעי האט ביי דער ציצונג דערמאנט וועגן זיין רעזאָלוציע קעגן דעם רעגיסטראציע ביל. וואס ווערט פארהאנדלט אין סענאט. אבער די ספּעציעלע קאמיסיע וואס האט בדעה ארויסצוטרייבן די אראב־בער, אדער אז די פאדערונג פון א אידי־שער מערהייט ווערט פון וועלכער ס׳איז גרופּע אויף אזא אופן פארשטאנען.

"אבער פאר׳ן פּעריאד פון די לעעטע צען יאר האבן מיר געהאט די דערפארונג, אז די דאזיקע פאדערונג ווערט מיספאר־טייטשט פון אונזערע קעגנער, גלייך ווי מיר וואלטן געווארן באהערשן די אראבער, אדער אפילו ארויסטרייבן זיי. מיר, ציר ניסבן, ווייסן, אז קיינער פון אונז מיינט עס ניט, און מיר האבן מאל נאך מאל פאר־זיכערונגען וועגן דעם.

"אבער דער הויפּט־ציל פון באליינג דיי פּראָקלאמירונג פון אן אומאפּהיינגיקער אידישער מלוכה אין פאלעסטינע איז דער אומבאשטרייטבארער פאקט, אז ביז געגנט אידן וואנדערן אריין קיין פאלעסטינע וועלן זיי ניט קאנען באשיצן זייער איינגן לאנד, ווי א פריי לאנד, ניט מיט זייערע שטימען און ניט מיט קיין וואפן.

"מען מוז זיך אויך רעכענען מיט די פאגלן פון אן אלגעמיינער אידישער מיינונג קיין פאלעסטינע. אידן דיינען ווערט פולע ביירגער אין אלע לענדער וואו עס ווערט זיי דערלויבט פרייהייט און גערעכ־טיקייט. זייערע ביטראגן צו קולטור, צו מוזיק, צו אינדוסטריע און צו פינאנץ קאָ־נען נאר ניט אפּגעשאצט ווערן. עס איז גי־טא קיין איין לאנד וואס האט באאמארלט די אידן אנשטענדיק, וואס איז ניט באר־ייטיקער געווארן, עקאָנאָמיש און קולטור־דעל, דורך זייער אנווענדהייט.

"עס איז דאָך אבער ניט דער ציל פון׳ם פראָגאניזירטן אידענטום צו דערמוטיגן אז אלגעמיינע איבערוואנדערונג קיין פאלעס־טינע. עס איז ניכער זייער צוועק צו פאר־וואנדלען פאלעסטינע אין א מקום מלוכ־פאר אונטערדריקטע אידן, און א צענטראלן פונקט פאר אידישער נאציאנאלער און רע־ליגיעזער לאיאליטעט.

"ווען מען נעמט דאס אלץ אין אנבאר־טראכט, איז ניטא קיין ערנסטע אורזאך, שער אנפראגע וועגן דעם עניין צו זיי־נען פאלעסטינע. אזוי שנעל וויז זי געפינט זיך אין א געגנט באשיצטער לאנג, זאל ניט דערקלערט ווערן פאר א אידישער מולכה. עס איז אויך ניטא קיין ערנסטע אורזאך פארוואס בריטאניע זאל זיך ניט אביסל אנשטריינגען און נעבן אביסל אוס־פארטייאישע שוץ צום לאנד אליין״.

* * *

מען קאן זאגן, אז דער רעדאקטאר פון "טריביון" איז ניט גענוג באקאנט מיט דער לאנג.

ווען ער וואלט די זאך אויסגעפארשט, וואלט ער אויסגעפונען, אז דא האנדלט זיך דערווייל ניט נוגע א אידישער מלוכה, נאר ניט מער ווי דעם רעכט צו איינרירן קיין פאלעסטינע און דעם רעכט צו קויפן מדבר און זומפּן בארן פאר גוט געלט און פארוואנדלען עס אין אידישע ישובים.

ער וואלט דאן געוואוסט, אז אנגלאנדס פאליטיק פירט לחלוטין ניט צו דעם אז אידן זאלן מיט דער צייט אליין קאנען באר־שיצן זיך אין ארץ־ישראל, נאר, פארקערט, צו דעם, אז זיי זאלן אלץ מער און מער אפ־היינגען אז שוץ פון דרויסן.

אבער מיר דארפן דאָך ניט דערוואַרטן, אז דער רעדאקטאר פון "טריביון" זאל זיין פאראינטערעסירט און באהאוונט אין דער פראגע, ווי מיר אליין.

וואס מיר ווילן דא באטאנען, איז דעם זייער פריינטלאכן טאן פון דעם "עריטאר־ריעל" און די אידישע סימפּאטיעס וואס ווערן אין אים אויסגעדריקט.

איך בריינג דאס דא נאנץ אביסלאך איצט, כדי צו באלאנסירן די נעפילן וואס עס האט ארויסגערופן דער פאל מיט דער י. מ. ה. א. ספּארט סיס, וועלכע האט געמוזט איבערדייטן אירע באציאונגען מיט בריטיש־אירן, צוליב דיסקרימינאציעס וועל־כע, זי האט נעפילט, זיינען קאנען איר באר־נאנגען געווארן.

איך וויל דערמיט זאגן, אז מיר דארפן זיין זייער פארזיכטיק ניט אריינצופאלן אין קיין חיסטעריקעס, — מ׳איז דא נאך זייער ווייט פון עפנטלאכן אנטסעמיטיזם.

יעדנפאלס זיינען דא דיר דערירונגען און די פּרעסע (מיט׳ן אויסנאם פון געציילטע בלעטלאך, הויפּטזאכלאך פראנצויזישע), בפירוש אירן פריינטלאך.

אנב - אורדא

פון מארק

אונזערע שכנים וועגן אונז

וואסערע טענות מיר זאלן ניט האבן דא צו אונזערע שכנים, אבער איין זאך אנער־קענען מיר: ביידע הינע טעגלאכע ענגלי־שע צייטונגען באציען זיך צו אונז יושר־דיק, קארעקט און פריינטלאך, און מיר קאָ־נען אויף זיי קיין פאראיכל ניט האבן און ניט חושד זיין אין אומפריינטלאכקייט אפילו דאן, ווען זיי שטימען מיט אונז ניט איין אין געוויסע פראגן: דאס איז זיכער ניט קיין דיסקרימינאציעס, נאר א פארשיי־דענארטיקייט פון מיינונגען.

אט איז א ביישפּיל פון זייערע באציאונ־גען צו אידן. מיר ניבן דא איבער אן "עדי־טאריעל" וואס איז דערשינען אין דער הי־נער "טריביון" לעצטן שבת.

אונטער׳ן קעפּל "די פאלעסטינער לאנע" שרייבט די "טריביון":

* * *

"די קענגערשאפט וואס זעט אויס צו האבן אויסגעבראכן צווישן די ציוניסטן און דער בריטישער רעגירונג בנוגע דער לעצטערס פאלעסטינער פאליטיק איז זייער א באדויערנסווערטע שטערונג צו די נא־ענטע און פריינטלאכע באציאונגען וואס האבן אלעמאל עקזיסטירט און וואס עקזיס־טירן נאך איצט צווישן גרויס בריטאניע און דעם אידישן פאלק.

"בריטאניע איז תמיד געווען פריינטלאך צו די אידן, און די אידן האבן איר גע־זאלט דערמיט, וואס זיי האבן איר גענגען איינציקע פון זייערע גלענצנדסטע קעפּ.

"דאס וואס בריטאניע זאגט זיך אפ פון פראקלאמירן פאלעסטינע פאר א זעלבסט־רעגירנדיקער אידישער מלוכה אן ווייטער־דיקע שהיות, ווערט באציינט פון זיי ציר־ניסן: ווי בריטאניעס מורא צו פארטשע־פען זיך מיט די מוסולמאנישע אראבער, שטעלנדיק דערמיט אין געפאר אירע באָ־ציאונגען מיט אירע מוסולמאנישע אינטש־רעסן אין די אנדערע טיילן פון דער וועלט.

"די דאזיקע באשולדיגונג איז ניט איג־נאצן גערעכט. עס איז אמת, אז בריטאניע מוז האנדלען זייער פארזיכטיק אין דער אנגעלעגנהייט, כדי אויסצומיידן אומגע־רעלטקייטס צו וועמען ס׳איז. זי מוז זיך רעכענען מיט די געפילן פון די מוסולמא־נער, וועלכע באטראכטן אויך פאלעסטינע ווי א הייליק לאנד, אזוי מוז ווי זי מוז זיך רעכענען מיט די געפילן פון אירע אידישע פריינט.

"אבער דער הויפּט־ציל פון באליינג די פּראָקלאמירונג פון אן אומאפּהיינגיקער אידישער מלוכה אין פאלעסטינע איז דער אומבאשטרייטבארער פאקט, אז ביז געגנט אידן וואנדערן אריין קיין פאלעסטינע וועלן זיי ניט קאנען באשיצן זייער איינגן לאנד, ווי א פריי לאנד, ניט מיט זייערע שטימען און ניט מיט קיין וואפן.

"מען מוז זיך אויך רעכענען מיט די פאגלן פון אן אלגעמיינער אידישער מיינ־גונג קיין פאלעסטינע. אידן דיינען ווערט פולע ביירגער אין אלע לענדער וואו עס ווערט זיי דערלויבט פרייהייט און גערעכ־טיקייט. זייערע ביטראגן צו קולטור, צו מוזיק, צו אינדוסטריע און צו פינאנץ קאָ־נען נאר ניט אפּגעשאצט ווערן. עס איז גי־טא קיין איין לאנד וואס האט באאמארלט די אידן אנשטענדיק, וואס איז ניט באר־ייטיקער געווארן, עקאָנאָמיש און קולטור־דעל, דורך זייער אנווענדהייט.

"עס איז דאָך אבער ניט דער ציל פון׳ם פראגאניזירטן אידענטום צו דערמוטיגן אז אלגעמיינע איבערוואנדערונג קיין פאלעס־טינע. עס איז ניכער זייער צוועק צו פאר־וואנדלען פאלעסטינע אין א מקום מלוכ־פאר אונטערדריקטע אידן, און א צענטראלן פונקט פאר אידישער נאציאנאלער און רע־ליגיעזער לאיאליטעט.

"ווען מען נעמט דאס אלץ אין אנבאר־טראכט, איז ניטא קיין ערנסטע אורזאך, פארוואס פאלעסטינע, אזוי שנעל וויז זי געפינט זיך אין א געגנט באשיצטער לאנג, זאל ניט דערקלערט ווערן פאר א אידישער מולכה. עס איז אויך ניטא קיין ערנסטע אורזאך פארוואס בריטאניע זאל זיך ניט אביסל אנשטריינגען און נעבן אביסל אוס־פארטייאישע שוץ צום לאנד אליין״.

* * *

מען קאן זאגן, אז דער רעדאקטאר פון "טריביון" איז ניט גענוג באקאנט מיט דער לאנג.

ווען ער וואלט די זאך אויסגעפארשט, וואלט ער אויסגעפונען, אז דא האנדלט זיך דערווייל ניט נוגע א אידישער מלוכה, נאר ניט מער ווי דעם רעכט צו איינרירן קיין פאלעסטינע און דעם רעכט צו קויפן מדבר און זומפּן בארן פאר גוט געלט און פארוואנדלען עס אין אידישע ישובים.

ער וואלט דאן געוואוסט, אז אנגלאנדס פאליטיק פירט לחלוטין ניט צו דעם אז אידן זאלן מיט דער צייט אליין קאנען באר־שיצן זיך אין ארץ־ישראל, נאר, פארקערט, צו דעם, אז זיי זאלן אלץ מער און מער אפ־היינגען אז שוץ פון דרויסן.

אבער מיר דארפן דאָך ניט דערוואַרטן, אז דער רעדאקטאר פון "טריביון" זאל זיין פאראינטערעסירט און באהאוונט אין דער פראגע, ווי מיר אליין.

וואס מיר ווילן דא באטאנען, איז דעם זייער פריינטלאכן טאן פון דעם "עריטאר־ריעל" און די אידישע סימפּאטיעס וואס ווערן אין אים אויסגעדריקט.

איך בריינג דאס דא נאנץ אביסלאך איצט, כדי צו באלאנסירן די נעפילן וואס עס האט ארויסגערופן דער פאל מיט דער י. מ. ה. א. ספּארט סיס, וועלכע האט געמוזט איבערדייטן אירע באציאונגען מיט בריטיש־אירן, צוליב דיסקרימינאציעס וועל־כע, זי האט נעפילט, זיינען קאנען איר באר־נאנגען געווארן.

איך וויל דערמיט זאגן, אז מיר דארפן זיין זייער פארזיכטיק ניט אריינצופאלן אין קיין חיסטעריקעס, — מ׳איז דא נאך זייער ווייט פון עפנטלאכן אנטסעמיטיזם.

יעדנפאלס זיינען דא דיר דערירונגען און די פּרעסע (מיט׳ן אויסנאם פון געציילטע בלעטלאך, הויפּטזאכלאך פראנצויזישע), בפירוש אירן פריינטלאך.

The Traders T
400 Union Trust
PHONE 26

TUES. JULY 7, 193
Classified S
ארטער אפּסייזונג
$2.15
$4.00
$7.50
ארקויפן ::
FOR SA
סנעפ
מיט א קאר קיין שיקאגא
פון הייניטיקער וואך, ביז
בעטן צו מעלדן אין 407
נישער מאסאוש
לאוויי, פרעם. מאסאוישס־
פון פאראליזיס, לאלבעגא.
ון רימאטיזם, טרוקענע
אסערטסע בלאָק, טעלע־
ען. 53 410.
פוירניטשור פארלאנגט
ר מוזון נעלט.
KILSHAW
Auctioneers
Canada Bldg.
R. B. ORMI
פּלאריסט
ון צו אייער באדיינונג
96 Osborne St., Pho
340 Portage Ave., Ph
עלעגראפירט איבעראל
טאר טוריסטן
ארבינדונגען צווישן מאנט־
אזשירן אויף א שער עקס־
ארמאנטן פריי.
AUTO TRANSPO
BUREAU
382 Donald St. P
כ׳ס טי רום
ון סטריט, אנטשעגן איטאנס
ון רידיגן אין ליינסטע
ון צוביינסעפס.
ון ווי לאנג דאקטער ענטער
ון אין טי לאפ רידער.
ענלאנכייט
געלעגנהייט
ון אין סובארב, סטאק
ון שטרים $500, רענט $35. א
ון בעטער געשעפט.
ון ביטשער אין עלמוואוד,
ון שטורס און בילדינג צוזאמען
ון מעטע רומס און גאראדש
ון ביינט אויף בארט ענד קאר.
MAX ZALI
Ratcliffe
ריק-געפרייזטע
ייפריטערס
ון אבער אין גוטן צושטאנד.
ון $17.50 ביז $80.00
ון 17.50 ביז 57.50
ון 17.50 ביז 47.50
ון 15.00 ביז 47.50
ון סמיטס
ון עטלאכע
$45.00
REMINGTON
TYPEWRITERS
LTD.
220 BANNATYNE AV
PHONE 24 391

געבורט ראטע שטארק געפאלן אין ענגלאנד פאר די לעצטע צען יאר, צייגט די פאלקסציילונג

אבער אויך די טויט ראטע איז שטארק פארקלענערט

לאנדאן, יולי 8. — די נידעריקסטע געבורט ראטע פאר די לעצטע פופציק יאר אין ענגלאנד ווערט פארצייכנט אינ׳ם פּרעלימינארן באריכט פונ׳ם גענעראל רע־ניסטראר, פון דעם גאר־וואס פארענדיקטן אלגעמיינעם צענזוס. דער באריכט באר־ציט זיך אויף ענגלאנד און וויילס.

די געבורט ראטע האט זיך געהאלטן אין איין פאלן פאר די לעצטע צען יאר, זינט דעם לעצטן צענזוס, ווי אין קיין לאנד, אויסער שווייץ.

פאר די צען יאר זיינען פארערגנס־טריט געווארן זעקס מיליאן מיט 930 טויזנט געבורטן, אין פארגלייך מיט אכט מיליאן מיט 281 טויזנט פאר די פריערי־קע צען יאר, כאטש אין יענעם פּעריאד זיינען געווען איינגעשלאפן די מלחמה יאר״ן, ווען די געבורט ראטע איז געפאלן צום קלענסטן מינימום.

די חתונות ראטע, און דוקא פון אינ־גערע פּראָלאר, איז גוט אויפגעהאלטן גע־ווארן, אבער דאס האט ניט געהאלפן אנ־צוהאלטן אויף די געבורט ראטע. דער באָ־ריכט זאגט, אז דער עולם קאן אפשר זיין צופרידן מיט דעם וואס די געבורטן זיי־נען געפאלן אין אזא צייט פון עקאָנאָמי־שע שווערקייטן, אבער פון ברייטערן היס־טאָרישן שטאנדפּונקט האט דאס א טרוי־עריקע דערשיינונג. — זאל די איצטי־קע טענדענץ אנהאלטן, וועט בריטאניע איינציקן אנהויבן פארליירן באפעלקערונג.

דער באריכט מעלדעט אבער אויך כאט צופרידנהייט נאר א באדייטנדיקן פאל פון דער טויט ראטע, וועלכע איז פאקטיש געפאלן כמעט אויף צוואנציק פּראָצענט פאר די לעצטע צען יאר.

די באפעלקערונג איז אין אלע טיילן פון לאנד געוואסקסן פאר די לעצטע צען יאר, מיט׳ן אויסנאם פון סאוט וויילס, וואו זי איז געפאלן.

ליווערפול האט פארלאָרן איר פּאזי־ציע פון דער צווייטער גרעסטער שטאט אין לאנד און אין דער אימפּעריע. איר באפעלקערונג איז אין דער שטיל פון באָ־אמטע. אויסצוריינינגן די קאמור־ניסטן און רעוואלוציאָנערן אין אלע טיילן פון קאנאדע, איבערהויפּט אין מערב קאָ־נאדע. עס איז דא געבטן פעסטגעשטעלט געווארן, אז עס געפינט זיך א צאָל "רוי־טע" אין וויניפּעגער דיסטריקט וועלכע זיי־נען פארשריבן געווארן צו ווערן אראס־טירט און דעפּארטירט. און די רעגירונג וועט זיך פאר זיי נעמען נאך איידער דער זומער וועט זיך ענדיקן.

א באדייטנדע אויספארשונג ארבעט אין בערגבאוקס מיט דעלעגאטן און א צייג־ריקן עולם, ווען דר. וייצמאן האט געענט־פערט זיינע קריטיקער.

דר. וייצמאן האט זיך באזונדערס אפ־געשטעלט אויף דער רעדע פון רבי סטיווען ווייז, און האט דערקלערט:

"איך טייל זיך אפ און איך פּראָטעסטיר סיי קעגן דער פארם און סיי קעגן טיילן פונ׳ם אינהאלט פון רבי ווייזעס רעדע, וועלכע איך באטראכט ווי א ערנסטן שאדן צו דער ציוניסטישער זאך״.

צו די ווארטן האבן אים באשולדיקט אין אנפירן א פּראָ־בריטישע פאליטיק, האט וייצמאן געענטפערט:

"איך האב כסדר אויסגעדריקט מיין טיפסטע אנטושונג און מיין אומצופרידנ־הייט מיט דער האלטונג פון דער בריטישער רעגירונג, און נאך מער — מיט דער פאס־לעסטינער אדמיניסטראציע.

"קיין רעגירונג קאן ניט וואר״ן זיך מיט אן טרעטן מיט די פיס אירע פייערלאכע הבטחות, ווי גרויס זי זאל ניט זיין. אדרבא, וואס גרעסער זי איז, אלץ ווייניקער קאן זי זיך עס פארגינען.

"איך פיל, אז די רעגירונג, ניט אפ־שאצנדיק די גרויסע מאראלישע קראפט וואס ליגט אינ׳ם ציוניזם, און פארגעסנ־דיק די צייט פון גרויסער נויט, האט אינ־גארירט די סענטימענטן פון א ליידנדיקן פאלק וואס האט זיך געווענדעט צו גרויס בריטאניע. האט רעדוצירט איר הבטחה און אזוי געמאכט צו קליינערלעך א גרויסן אקט פון שטאטסמאנשאפט, און זי האט פאר־שווענדעט די פריינטשאפט און סימפּאטי־עס פון א פאלק, צו וועלכע אפילו אזא מעכטיקע רעגירונג ווי זי בריטישע האט ניט נעדארפט אפשר זיין איינגאנצן גלייכ־גילטיק״.

מאקדאָנאלדס בריוו, און ניט ווייסער פּאפּיר איז וויכטיק

אויף דער קלאנג אז די ציוניסטישע עק־זעקוטיווע איז געווען פאסיוו, האט דר. ח. וייצמאן געענטפערט:

"א געפיל פון פאראנטווארטלאכקייט מאכט עס אומעמגלאך צו דיסקוטירן דא די פאליטישע ארבעט פון דער עקזעקוטיווע, און די עקזעקוטיווע קאן ניט דערלויבן מען זאל זי באשולדיקן אין אומטעטיקייט בלויז דערפאר וואס זי איז ניט פריי צו פאר־עפנטלאכן אירע טעמייקייטן״.

דער וייזמער פּאפּיר איז ניט דער הער־שנדיקער דאקומענט, האט דר. וייצמאן פארזיכערט דעם קאנגרעס, צוגעבענדיק, אז "ווען ס׳איז דא נאר א קאנפליקט צווישן מאקדאָנאלדס בריוו און וואס אנדערע פּאפּיר, איז אין די פראגע, און ניט דער וייזער פּאפּיר. דער וייזער פּאפּיר באהערשט בלויז אויף וויפל אז אים וואלט ניט געווען מאקדאָנאלדס בריוו״.

דר. וייצמאן האט פארענטפערט:

"איך וויל ניט זאגן, אז מאקדאָנאלדס בריוו האט אונז געגעבן אלץ וואס מיר ווילן. עס איז בלויז א שטארקער בריוו אונז איבער א וועג פאר וייטערדיקער אר־בעט.

"וואס עס איז וויכטיק איז, אז מאק־דאָנאלדס בריוו זאל דורכגעפירט ווערן אין לעבן, און אין דעם פונקט קאן איך נאך דערווייל ניט אויסדריק קיין צופרידנהייט.

"דער פּאלעסטינער רעגירונג האט ניט געטאן דא זאכן וועלכע מיר האבן גע־קאנט דערוואר־טן ווי א רעזולטאט פון דעם בריוו.

דר. וייצמאן האט אנגעצייגט, אז די עקזעקוטיווע האט ניט אנגענומען יענעם טייל פונ׳ם וויזמן פאפּיר וואס האט זיך מיט א געזעצגעבערישער קערפּערשאפט פאר פאלעסטינע.

איז ניט קעגן אידישער מערהייט אבער וויל עס ניט פאר קיין לאזונג

א היציקע דיסקוסיע ביים קאנגרעס האט אויסגעברוכן דר. וייצמאנס דערקלערונג אין אן אינטערווייו מיט דער "איטא" לעצ־טע וואך, אז ער האט נים קיין סימפּאטיע אדער פארשטענדעניש פאר דער פאדערונג פון א אידישער מערהייט אין פאלעסטינע. דער דר. ווייזמן אויס, איז די פראווינץ ניט געווען אלארמירט אויב די טעטיקייט פון די קאמוניסטן, אבער נעכטן האט מען דא גערעדט, אז די דאמיניאן וועט זיך אליין נעמען פאר זיי, ניט אכטנדיק צי די פראווינץ וועט אין דעם מיטהעלפן אדער ניט.

סאָלאָוויי און מילס באשטראָפט מיט 100 טויזנט דאָלאר

וואנקאָווער, ב. ק., יולי 8. — סאָלאָוויי און מילס, באנקראטירטע "בראוקערס", זיינען אין הינג גערירט שטראפירט געווארן מיט 100 טויזנט דאלאר פאר ניט ערלאכע טראנסאקציעס אין זייער געווענענעם גע־שעפט.

ת. ס. ב. ס. ניט $200 פאר תלמוד תורה

די באאמטע פון דער היברו סיק בענע־פיט אסאָסיאיישן בעטן אונז צו מעלדן, אז זייער ארגאניזאציע האט ביינגעשטיי־ערט צוויי הונדערט דאלאר צום אויסליין פאנד פון די ווינ׳ניפּעגער תלמוד תורות. דאס איז אויסער דער יערלאכער ביישטיי־ערונג פון $100 וואס די היברו סיק בע־נעפיט סאסייטי גיט צו דער תלמוד תורה.

באריכט אז דאָמיניאָן רעגירונג פלאָ־נעווענט צו דעפּאָרטירן קאָמוניסטן פון קאנאדע

אטאוואַ, יולי 8. — די פערעראלע רע־גירונג פלאנט אויסצוריינינגן די קאמור־ניסטן און רעוואלוציאָנערן אין אלע טיילן פון קאנאדע, איבערהויפּט אין מערב קאָ־נאדע. עס איז דא געבטן פעסטגעשטעלט געווארן, אז עס געפינט זיך א צאָל "רוי־טע" אין וויניפּעגער דיסטריקט וועלכע זיי־נען פארשריבן געווארן צו ווערן אראס־טירט און דעפּארטירט. און די רעגירונג וועט זיך פאר זיי נעמען נאך איידער דער זומער וועט זיך ענדיקן.

א באדייטנדע אויספארשונג ארבעט אין געמאכט געווארן אין דער שטיל פון באָ־אמטע פון דער דאמיניאָן רעגירונג. און א מיניסטער פון דער קרוין האט געבטן דערקלערט, אז אין וויניפּעג זיינען פאָ־

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—57 213
Winnipeg — Manitoba

די אמעריקאנער דעלעגאציע ביים קאנגרעס

די אמעריקאנער דעלעגאציע ביים ציוניסטישן קאנגרעס האט שוין ביי עטלאכע געלעגנהייטן אויסגעדריקט איר שטעלונג צו די וויכטיקערע פאליטישע פראגעס וואס שטייען אויפ'ן סדר־היום פון'ם קאנגרעס: זי איז אין איר גרעסטער מערהייט פאר דר. ווייצמאן און זיין פאליטיק פון שטרעבן צו מיטארבעטערשאפט מיט דער בריטישער רעגירונג, אבער גלייכצייטיק איז זי אויסגעשפראכן קעגן דער מאנדאטן מאכט. וועלכע וואס־רפט צוריק די אויס־געשטרעקטע האנט און טוט אלץ וואס זי קאן צו שאפן צו זיך א קעגנערישע שטימונג ביי די אידישע מאסן.

באזונדערס שארף, ווי זיין שטייגער איז, האט רבי סטיוועזן ווייז אטאקירט די בריטישע רעגירונג, וועלכע, ווי ער האט זיך אויסגעדריקט, איז "50 פראצענט אנטי־אידיש, און 50 פראצענט פרא־אראביש". זיין רעדע איז געווען אזוי שארף, אז דר. ווייצמאן האט זי דערקלערט פאר אן "אומפאראנטווארט־לאכער". און ער האט דעמאנסטראטיוו פארלאזן דעם זאל אינמיטן רעדע.

אבער לואיס ליפסקי, וועלכער האט גערעדט אין א מעסיקערן טאן, האט אויך ניט געשאנעוועט די בריטישע רעגירונג און איר פאלעסטינער פאָ־ליטיק, און שאקע א דאנק זיין מעסיקערן טאן, און דעם וואס ער האט גערעדט אינ'ם נאמען פון דער אמעריקאנער דעלעגאציע. און ניט בלויז פאר זיך אליין, ווי רבי וויז, האט זיין רעדע געדארפט מאכן א באזונדער שטארקן רושם.

און דער רושם וואס די רעדע האט געמאכט איז גאנץ וויכטיק, — ניט אזוי אויפ'ן קאנגרעס גופא, ווי אויסער אים. די בריטישע רעגירונג דארף זיך איבערצייגן, אז די פשרות אויף וועלכע די אידישע פארשטייער בכלל און די אמעריקאנער אידישע פארשטייער בפרט, זיינען גרייט צו גיין מיט איר און איר פאלעסטינער פאליטיק, דריקן ניט אויס קיין צופרידנהייט מיט איר פאָ־ליטיק.

בעת די באלפור דעקלאראציע איז ארויסגעגעבן געווארן, האט ענגלאנד געהאט באזונדערס אין זינען דעם איינדרוק וואס דאס האט געדארפט מאכן אויפ'ן אמעריקאנער אידנטום. ענגלאנד האט דאן איר ציל דערגרייכט. — דאס אמעריקאנער אידנטום האט אויפגעגעבן די דעקלאראציע מיט באגייסטערונג און מיט דאנקבארקייט.

איצט נויטיקט זיך ענגלאנד ניט אין דער סימפאטיע פונ'ם אמע־ריקאנער אידנטום. דאך מאג די בריטישע רעגירונג וויסן, אז מיט איר ניט־ישר'דיקער פאליטיק בנוגע די אידן פארטרייבט זי פון זיך און פארפרעמדט אירע בעסטע פריינט. — די אידן פון אמעריקע.

די אמעריקאנער דעלעגאציע ביים קאנגרעס האט דאס זייער קלאר גע־מאכט.

דער מאראטאריום אין קראפט

נאכדעם ווי פראנקרייך האט צוגעשטימט צו הואווערס מאראטאריום פלאן אויף געזוויסע תנאים, גייט דער פלאן אריין אין קראפט. — די איבעריקע צדדים האבן זייער צושטימונג געגעבן נאך פריער, באלד ווי דער פלאן איז אנאנסירט געווארן.

דער פלאן פון אן אייניאריקן מאראטאריום אויף אלע מלחמה חובות, אפילו אין דער געמעסיקטער פארם, וועלכע איז ארויסגעקומען ווי א רעזולי־טאט פונ'ם אפמאך מיט פראנקרייך, וועט צוערשט האבן א גוטע ווירקונג אויף דייטשלאנד, וועלכע וועט א דאנק דעם גערא־טעוועט ווערן פון דער באלדיקער געפאר פון א פינאנציעלן צוזאמענברוך און פון דער דראנענדיקער פאליטישער איבערקערעניש. וואס וואלט געווען א רעזולטאט פון דער עקאנאמישער צע־פאלונג.

דייטשלאנד וועט איצט האבן די געלעגנהייט אפצוכאפן דעם אטעם, מיט דער פארבעסערונג פון איר עקאנאמישער לאגע, וועט וואקסן דער גע־ברויך אין לאנד, עס וועט פארקלענערט ווערן די ארבעטסלאזיקייט אין דייטש־לאנד וועט מער ניט מוזן פארפלייצן אין אזא מאס די וועלט מיט ביליקע סחו־רות. דאס אלץ וועט שוין במילא פארבעסערן די לאגע אין אנדערע לענדער סיי עקאנאמיש און סיי פאליטיש. און דערצו וועלן סיי אייראפע און סיי אמע־ריקע געניסן פונ'ם צייטווייליקן אפשטעל פונ'ם שטראם פון גאלד פון יענער צו דער זייט פון ים, וואס שאפט א מאנגל אינ'ם טייערן מעטאל אין אייראפע און אין איבערפלוס אין אמעריקע.

דער מאראטאריום פלאן איז אבער בלויז א מאמענטאלע לייזונג פונ'ם פראבלעם. און נאכ'ן יאר, ווען די צאלונגען דארפן ווידער געמאכט ווערן, וועלן די געווינסן פונ'ם מאראטאריום אנהויבן ביסלאכווייז פארשווינדן. די גרינדלאכע לייזונג פונ'ם פראבלעם איז ניט א מאראטאריום, נאר דאס פול־שטענדיקע בטל מאכן פון די מלחמה חובות און רעפאראציעס.

דערווייל וויל ניט די פאראייניקטע שטאטן און ניט פראנקרייך הערן דערפון. זאל אבער דער מאראטאריום בריינגען די דערווארטעטע רעזולטאטן, דאן קאן די געזעלשאפטלאכע מיינונג אין ביידע לענדער געביטן ווערן, — ביידע לענדער וועלן זיך איבערצייגן, אז זיי געווינען מער ווי זיי פארלירן פון אזא פלאן.

דער מאראטאריום קאן דערפאר נאך אפשר זיין דער ערשטער שריט אויפ'ן וועג פונ'ם ברייטערן פלאן, בטל צו מאכן אלע מלחמה חובות און אלע רעפאראציעס צאלונגען.

אז ניט רעגיסטראציע, איז מסירה'לאך

צי דער רעגיסטראציע ביל אין מישיגאן וועט דערקלערט ווערן קאנ־סטיטוציאנעל, צי ניט, אבער ניר־דזשווירסי האט שוין מיט ווייניקער טומל דורכגעפירט א געזעץ, וואס דארף איינגטלאך דערגרייכן דעם זעלבן ציל, וואס א רעגיסטראציע געזעץ: צו בארויבן די אימיגראנטישע באפעלקערונג פונ'ם שטיקל ברויט.

דער געזעץ אנגענומען פון דער לעגיסלאטור פון ניר־דזשווירסי אויף דער לעצטער סעסיע, וועלכער איז איצט אריין אין קראפט, פארלאט זיך באשעפ־מיקונג פון "איילינענס" ביי געזעלשאפטלאכע ארבעטן אונטערגענומען פונ'ם שטאט, ווי אבער קאן מען זיין זיכער, אויב איינער וואס ארבעט ביי די געזעל־שאפטלאכע ארבעטן איז ניט קיין "איילינען?"

וואלט געזעץ א רעגיסטראציע געזעץ, וואלט עס פאר די אימיגראנטן שונאים געווען די בעסטע זאך. אבער אז ניט, מוז מען אנקומען צו פאטריאָ־טישע ארגאניזאציעס. — זיי וועלן שוין דערשטעקן אויסלענדיש בלוט און וועלן בארויבן וואו מען באדארף.

די מיטגלידער פון דער פאטריאטישער ארגאניזאציע מיט'ן מאדנעם נאמען "הענרי קלעי ראט 179" האט זיך געווענדעט צו די הויפטן פון די דע־פארטמענטן אין ניר־דזשווירסי, וואס האבן צו טאן מיט געזעלשאפטלאכע אר־בעטן, מיט דער פאדערונג שטריינג דורכצופירן דעם נייעם געזעץ. יענע האבן פארזיכערט זייער גרייטקייט דאס צו טאן. אבער זיי האבן געבעטן די פאט־ריאטן צו העלפן זיי אין דער "הייליקער ארבעט" דורך מסירה'לאך, וואו מען באדארף.

נאטירלאך וועלן די פאטריאטן דאס גערן טאן. זייערע שפיר־הינט וועלן איצט נאכשפאנירן יעדן ארבעטער ביי די געזעלשאפטלאכע ארבעטן, אויב אין זיינע אדערן פליסט ריין אמעריקאניש בלוט. אז ניט — זאל ער פגר'ן פון הונגער, הייסט עס...

אידישע פרנסות אין פאריז

(א בריוו פון פאריז)
פון י. שעכטמאן

די וועלט שטאט פאריז האט איינגע־שלונגען אין משך פון די לעצטע צען־פופצן יאר אן ערך הונדערט טויזנט "נייע" אידן, — אימיגראנטן פון פוילן, רוסלאנד, פון רומעניע און ליטע. די ראזיקע הונ־דערט טויזנט מענשן זיינען ווייט פון צו זיין רייך און אפילו וואוילהאבנד. אבער זיי אלע לעבן און ארבעטן און פארדיי־נען און אנדערגען זיך אין אין "מאכן א לעבן", — זעלבסטפארשטענדלאך ניט אינם אמעריקאנער זין פונם וואָרט. — אבער דאך זיינען זיי אינם רוב אויך ווייט פון דלות, פון הונגער און אר־בעטסלאזיקייט.

מיט וואס און פון וואס לעבן דיי דאָ־זיקע צענדליקער טויזנטער מענשן? וואס פאר א פרנסות האבן זיי געפונען אין דער רייזיקער מיליאנען שטאט, וואוהין זיי זיינען געקומען אלס פרעמדע, אן א מלאכה אין דער האנט?

וויסנשאפטלאך און סטאטיסטיש אין די דאזיקע פראגע שווער צו פארענטפערן. קיין שום צייטונגען און אויספארשונגען זיינען ביז איצט אין פראנקרייך אין דעם זין ניט דורכגעפירט געווארן. פאר יע־דען, וואס שטייט נאענט צו דעם פאריזער אידישן לעבן, וואס אינטערעסירט זיך אק־טיוו מיט דער עקאנאמישער לאגע און אנטוויקלונג פון דעם יונגן פאריזער אידי־שען ישוב, איז דער ווירטשאפטלאכער מצב פון די פאריזער אידן אין אלגעמיי־נע שטריכן קלאר. און דאס בילד פון די אידישע פרנסות אין פאריז איז אין אוי־סערארדענטלאכער בונטער, פאלפארביקער — א אינטערעסאנטער מאטעריאל הן פאר א סטאטיסטיקער, און הן פאר א רעאליסטישן שריפטשטעלער.

די "נייע" אידן אין פאריז זיינען אר־בעטער און הענדלער. ווי אומעטום, אזוי אויך דא. "פראלעטאריזירן זיך" די אידן פון פאלק שטעלט אין משך פון די לעצטע צען־יאר.

1 טאָג
נעדיינקט אז מיר קאָנען אייך געבן באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט, דריי קליינינג אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. ב. פאַרסנער, מענעדזשער

עס איז ניטאָ קיין סאַבסטיטוט פאַר

Christie's Arrowroots

פאַר אַרום 80 יאָר פאַרנעצייגן פון די קאַנאַדער מוטערס צוליב זייער אויסגעפּרובירטער ריינקייט אין הויכער קוואַליטעט. בלויז קריסטי'ס קאָנען מאַכן קריסטי'ס אַראָרוטס

אמאָל אין א יוכל הערט מען ווענן א בעל תשובה

(שלום פון זייט 2)

א לעבעריקן אָדער טויטן. נערופן האָט מען אים צווישן זיינע קאָמעראַדן דער "נעוואַנטער טייפל". נעווען איז ער א מיטגליד פון דער פרענק און דזשעפי גענג, האָלן שניידער און ווי ער דערציילט אַליין, איז ער דאַמאָלסט נעווען גרייט צו באַגאַנען די גרעסטע פאַרברעכנס. קיין זאַך האָט אים ניט אָפּגעשראָקן.

פּלוצלונג האָט זיך דער ראַזיקער אַרעיר אַרומגעוועזן. אַז דער וועג אויף וועלכן ער גייט, איז ניט קיין גוטער, און וועט אים ניט פירן צו גוטס, עפּעס האָט זיך ביי אים אינוויינינ געגומען ריין, וואָס אַזוינס ווייסט ער אַליין ניט. אָבער א שטימע האָט צו אים פון זיין האַרצן אַרויסגעשריען: אַרעיר, דו בלאַנדזשענדע שאָף! וואַרף אַוועק דיינע אומריינע מעשים. ווער א מענש. אַז ניט וועסטו חרטה האָבן און עס וועט זיין צו שפּעט.

און אַלעסק אַרעיר האָט פאַרלאַזן זיינע שלעכטע חברים, איז שטילערהייט אַוועק אין א ווייטן פּלאַץ און איז געוואָרן א פולקאָמער בעל תשובה. האָט גענומען אַרבעטן שווער, דאָס אָנגערויכטע האָט ער צעטיילט צווישן אָרימע און נויט באַרעמדיקע. און שוין אין סך יאָרן איז זיין אויפגאַבע איז צו איבערצייגן בלאַנדזשענדע נשמות אַז זיי זינדיקן און זיי אַרויס פירן אויפן' גלייכן וועג. זיין טעגע איז, "אַז אפילו אַזעלכע רויבער ווי ראַבין הוד וועלכער האָט געריבט פון רייכע און עס אַוועקגעגעבן צו אָרימעלייט. זיינגף אויך ניט מער ווי רויבער. יערע זאַך וואָס ווערט פון איינעם צוגענומען מיט גוואַלד איז רויב און קיין אַנדער נאַמען אַז דער ווייל פאַר דעם ניטאָ".

אָט האָט איר אייך א טיפּ פון אַן אמת'ן בעל תשובה ביי אונז אין אַמעריקע און, ראַכט זיך, ער איז פאַרליפיק דער איינציקער.

זינדיק בלוט

(פאָרזעצונג)

ווען אַלע זיינען שוין געווען אַרומגעוואַשן, צוגעקאַמט און איינגאַנצן אָנגעטאָן, זיינען זיי אַלע אַראָפּ אין דיינינג רום. ראַזענבערג האָט אַלע ווייל אָנגעגאַפּט מיט דער האַנט זיין רעוואָלווער אין קעשענע, ער האָט כסדר געגאַט אין זינען אַז ער זאָל נישט אָפּלאָזן דעם חברה מאַן פון זיך ביז ער וועט אים נישט ברייגנען צו דער פאַרטי צווישן זיין "גענג" וואָס וועלן נענוי פעסטשטעלן צי ער איז ווירקלאַך באַנטשיק. זיין חשד איז איצט געווען נאָך שטאַרקער, כוח־מת ער האָט באַמערקט אויף ביטריסן און אויף באַנטשיקן, דאָס האָט אים געמאַכט צו דיינקען אַז זיי ניט געשלאָפן — אַז זיי האָבן געוואַרט און זיך צענעהערט צו דעם וואָס עס איז פאַרגעקומען צווישן אים און ענין. און ערשט איצט איז אים באַפאַלן א שרעק, אַז זיי האָבן עפּעס געהערט..

— עסן! לאַמיר עסן! — האָט באַנטשיק געזאָגט.

—מיר וועלן איצט נאָר עפּעס אייבערכאַפּן. — האָט ראַזענבערג זיך אָפּגערופן.

— וואָס הייסט איבערכאַפּן? איך בין הונגעריק.

— אָבער מיר זיינען דאָך איינגעלאַדן צו א סאַפּער, מיר האָבן היינט א פאַרטי.

— ווער האָט א פאַרטי? וואָס פאַר א פאַרטי? איך ווייס נישט פון נאַרנישט.

— נעכטן ביינאַכט האָט מען מיר געגעבן צו וויסן וועגן דער פאַרטי . . . . ווען איך האָב דערציילט אַז באַנטשיק איז אין שטאָט — האָט מען זיך זייער שטאַרק דערפרייט. מען האָט גלייך געוואָלט שיקן צו אייך, אייך וועגן דעם לאָזן וויסן, און איך האָב זיי געזאָגט, אַז איך וועל דיר שוין זאָגן, האָט מען עס מיר איבערגעגעבן אַז איך זאָל דיר איינלאַדן..

ווען ראַזענבערג האָט גערעדט צו באַנטשיקן האָט ער זיך שטאַרק איינגעקוקט אין זיין פּנים, ער האָט זיך געריכט, אַז באַנטשיק וועט זיך־וועלן אַרויסדרייען פון צו גיין אויף דער פאַרטי, אויב ער איז נישט באַנטשיק. ער וועט געוויס צערן דערט. ווערן און וועט זיך דערשרעקן, אָבער צו ראַזענבערגס דערשטוינונג — האָט ער נישט באַמערקט קיין צערודע־רונג אויף באַנטשיקס פּנים. ער איז נעבליבן זייער רואיק, און ער האָט אפילו נישט געפרוּווט זיך אַרויסצודרייען, ער האָט בלויז געענטפערט:

— אַלרייט, וועלן מיר טאַקע היינט א לעב טאָן!

און ער האָט זיך גלייך געווענדעט צו ביטריסן:

— ביטריס! היינט האָבן מיר א הר ליאַנקע! היינט וועל איך דיר פאַרשטעלן פאַר קאַלענז.

— היינט? וואו איז עס? וואָס פאַר א הוליאַנקע?

— מיט חברה . . . ס'שאַדט ניט. מיר וועלן א לעב טאָן.

ער האָט זיך ווידער געווענדעט צו ראַזענבערגן און ער האָט געפרעגט:

— ווען הייבט זיך די פאַרטי אָן?

— אַרום דריי אַזיינער. צווישן דריי און פיר.

— צו אַלע רוחות! צו וואָס אַזוי פרי?

— וואָס איז דען? ביזטו עפּעס פאַרנומען?

—פאַרנומען? ניין! נאָר איך האָב געוואָלט נעמען א שפּאַציר מיט ביטריסן, מיר האָבן געוואָלט גיין צום ים . . . נעמען א שיפל, ס'איז דאָך היינט אַזא שיינער טאָג. צו אַלדע רוחות! נאָ דיר א פאַרטי אין־מיטן דערייגן.

— מיר קאָנען נאָך באַוויזן צו נעמען א שפּאַציר אויף — האָט ביטריס געזאָגט.

דאָ האָט זיך ראַזענבערג אָנגערופן:

— ווי אַזוי קאָן מען עס באַוויזן? ס'איז דאָך שוין נאָך צוועלף, איידער מען וועט אָפּעסן, איידער מען וועט זיך רירן, דאַרף מען שוין זיך נעמען אַנ־מאַן . . . יאָ. אביסל שפּאַצירן קאָן מען נאָך . . . מיר וועלן אַלע צוזאַמען נעמען א שפּאַציר . .

— אַלרייט — האָט באַנטשיק גע־זאָגט.

אַזוי איז טאַקע געווען. מען האָט אָפּ־גענעמען בלויז בערעפּעסטן און נאָכדעם זיי־נען אַלע פיר אַרויס פון האָטעל צו נע־מען א שפּאַציר. באַנטשיק האָט ניט אָפּגעלאָזט ביטריסן פון זיך. ער האָט איר געפירט אונטערן אַרעם. און ער האָט זיך געהאַלטן אַזוי, אַז ראַזענבערג זאָל זיך נישט געפינען נאָענט צו אים. ראַזענבערג איז געגאַנגען מיט ענין. ער איז געגאַנגען שטיל און ער איז ווידער געווען שטאַרק אומרואיק. ער האָט נישט אַראָפּגעלאָזט די אויגן פון באַנטשיקן און מיט פאַרשר־דע בליקן האָט ער געזוכט צו באַמערקן עפּעס אויף אים. אָבער ער האָט גאָרנישט געקאָנט אויף אים באַמערקן. באַנטשיק איז געווען זייער רואיק און אויפגעלייגט, ער האָט גערעדט, געשפּאַסט און געלאַכט. פון צייט צו צייט האָט ער אַרויסגעוואָרפן א גראַב וואָרט, ער איז מיט ביטריסן גע־גאַנגען פאַראויס, גענאַנגען האַסטיק, און ווען ראַזענבערג מיט ענין זיינען געבלי־בען אָפּגעשטאַנען פון זיי, האָט ענין א זאָג געטאָן:

— איצט זעסטו שוין אַז דיינע פאַר־דאַכטן זיינען געווען אומזיסטע?

— איך זע נאָך גאָרנישט.

— וואָס הייסט? דו זעסט דען נישט, ווי זיי זיינען פאַרליבט איינער אין דעם אַנדערן?

— ענין . . . דו ביזט זייער נאַאיוו . . . דו פאַרשטייסט זייער ווייניק . . . דו קאָנסט נישט די לייט . . . אָט די "שפּי־קעס" (דעטעקטיוו) קאָנען שוין גוט שפּילן זייער ראָל, זיי ווייסן שוין וואָס זיי האָבן צו טאָן

— וואָס זשע? דו ביזט נאָך אַלץ חר־שד?

—איך ווייס ניט — איך ווייס דער־ווייל גאָרנישט — נאָר איין זאַך זאָג איך דיר, ענין — אויב עס וועט זיך אַרויסווייזן אַז מיין פאַרדאַכט איז ריכ־טיק, וועט אָך און ווי זיין צו זיי ביי־דען — דו וועסט זען וואָס מיר וועלן טאָן מיט זיי...

ראַזענבערגס פּנים איז געוואָרן אַזוי אַנגעכמורעט און שרעקלאַך, אַז ענין האָט זיך פּשוט דערשראָקן פאַר אים. זי האָט אינסטינקטיוו א ציטער געטאָן, ווי זי וואָלט דערפילט דאָס אָנקומען פון אַן אומגליק. איר פּנים איז געוואָרן בלייך. ראַזענבערג האָט עס באַמערקט, ער האָט פאַרקריצט מיט די ציין און געפרעגט:

— וואָס ציטערסטו אַזוי?

— האָ? — האָט ענין געגומען שטאַם־לען — איך? איך ציטער נישט...

— דו ביזט דאָך אַזוי בלייך געוואָרן?

— ווער? איך? בלייך.

— נו, יאָ . . .

—אפשר — עס נעמט טאַקע מיר אַן א שווידער ביי דעם נעדאַנק אַז ס'איז מעג־לאַך אַז דיין חשד זאָל זיין אמת — ווי איז עס מעגלאַך? הייסט עס — ווען עס זאָל זיין אַזוי? קאָן מען דאָך שוין גאָר קיינעם נישט גלויבן — ס'איז דאָך א שרעק.

ראַזענבערג האָט נאָך עפּעס געוואָלט זאָגן, נאָר דאָ האָט זיך באַנטשיק געגעבן דאָרט א דריי אויס מיט דעם פּנים צו זיי:

— העי! חברה! וואָס קריכט איר דאָרט אַזוי? דירט זיך!

און ער מיט ביטריסן האָבן זיך אָפּ־געשטעלט וואַרטן אויף זיי.

ראַזענבערג האָט גלייך גענומען שמייכ־לען, גלייך ווי עס וואָלט גאָרניט גע־וועזן, ווי קיין זאַך וואָלט אים נישט באַ־אומרואיקט. ער האָט זיך גענומען דער־נענטערן צו זיי. נאָר א גענים אויג האָט דאָך געקאָנט זען אַז זיין פּנים איז נישט נאַטירלאַך, אַז עפּעס איז נישט אין אָר־דענונג.

ס'איז שוין געווען אַרום צוויי דעם זייגער ווען זיי זיינען צוריקגעקומען אין האָטעל אַריין. ראַזענבערג איז געווען פאַר־ביסן און אָנגעשטריינגט. ער איז געווען זייער אויפמערקזאַם און ער האָט זיך צו־געקוקט צו באַנטשיקן, אָבער ער האָט זיך געהאַלטן זייער רואיק, ער האָט אויסגעזע־ען ווי א בייזער הונט וואָס לאָקערט אויף אימיצן צו באַפאַלן. איצט איז ער געווען ביי זיך זיכער אַז אַט דער באַנטשיק וועט זיך שוין פון זיינע הענט נישט אַרויס־דרייען, איצט וועט ער שוין גיין מיט אים אויף דער פאַרטי און דאָרט — דאָרט וועט שוין אַלץ קלאָר ווערן. ער האָט זיי גענומען צו אייגן:

— ס'ווערט שפּעט, מען דאַרף זיך אַי־בערטאָן.

נאָר דאָ האָט זיך באַנטשיק אָנגערו־פען:

— איך האָב זיך באַנטשיק אָנגערו־פען:

— ווי אַזוי קאָן מען עס באַוויזן? ס'איז דאָך שוין נאָך צוועלף, איידער מען וועט אָפּעסן, איידער מען וועט זיך רירן, דאַרף מען שוין זיך נעמען אַנ־מאַן . . . יאָ. אביסל שפּאַצירן קאָן מען נאָך . . . מיר וועלן אַלע צוזאַמען נעמען א שפּאַציר . .

— אַלרייט — האָט באַנטשיק גע־זאָגט.

אַזוי איז טאַקע געווען. מען האָט אָפּ־גענעמען בלויז בערעפּעסטן און נאָכדעם זיי־נען אַלע פיר אַרויס פון האָטעל צו נע־מען א שפּאַציר. באַנטשיק האָט ניט אָפּגעלאָזט ביטריסן פון זיך. ער האָט איר געפירט אונטערן אַרעם. און ער האָט זיך געהאַלטן אַזוי, אַז ראַזענבערג זאָל זיך נישט געפינען נאָענט צו אים. ראַזענבערג איז געגאַנגען מיט ענין. ער איז געגאַנ־גען שטיל און ער איז ווידער געווען שטאַרק אומרואיק. ער האָט נישט אַראָפּגעלאָזט די אויגן פון באַנטשיקן און מיט פאַרשר־דע בליקן האָט ער געזוכט צו באַמערקן עפּעס אויף אים. אָבער ער האָט גאָרנישט געקאָנט אויף אים באַמערקן. באַנטשיק איז געווען זייער רואיק און אויפגעלייגט, ער האָט גערעדט, געשפּאַסט און געלאַכט. פון צייט צו צייט האָט ער אַרויסגעוואָרפן א גראַב וואָרט, ער איז מיט ביטריסן גע־גאַנגען פאַראויס, גענאַנגען האַסטיק, און ווען ראַזענבערג מיט ענין זיינען געבלי־בען אָפּגעשטאַנען פון זיי, האָט ענין א זאָג געטאָן:

— איצט זעסטו שוין אַז דיינע פאַר־דאַכטן זיינען געווען אומזיסטע?

— איך זע נאָך גאָרנישט.

— וואָס הייסט? דו זעסט דען נישט, אַז זיי זיינען פאַרליבט איינער אין דעם אַנדערן?

— ענין . . . דו ביזט זייער נאַאיוו . . . דו פאַרשטייסט זייער ווייניק . . . דו קאָנסט נישט די לייט . . . אָט די "שפּי־קעס" (דעטעקטיוו) קאָנען שוין גוט שפּילן זייער ראָל, זיי ווייסן שוין וואָס זיי האָבן צו טאָן

— וואָס זשע? דו ביזט נאָך אַלץ חר־שד?

—איך ווייס ניט — איך ווייס דער־ווייל גאָרנישט — נאָר איין זאַך זאָג איך דיר, ענין — אויב עס וועט זיך אַרויסווייזן אַז מיין פאַרדאַכט איז ריכ־טיק, וועט אָך און ווי זיין צו זיי ביי־דען — דו וועסט זען וואָס מיר וועלן טאָן מיט זיי...

ראַזענבערגס פּנים איז געווען אַזוי אַנגעכמורעט און שרעקלאַך, אַז ענין האָט זיך פּשוט דערשראָקן פאַר אים. זי האָט אינסטינקטיוו א ציטער געטאָן, ווי זי וואָלט דערפילט דאָס אָנקומען פון אַן אומגליק. איר פּנים איז געווען בלייך. ראַזענבערג האָט עס באַמערקט, ער האָט פאַרקריצט מיט די ציין און געפרעגט:

— וואָס ציטערסטו אַזוי?

— האָ? — האָט ענין געגומען שטאַם־לען — איך? איך ציטער נישט...

— דו ביזט דאָך אַזוי בלייך געוואָרן?

— ווער? איך? בלייך.

— נו, יאָ . . .

—אפשר — עס נעמט טאַקע מיר אַן א שווידער ביי דעם נעדאַנק אַז ס'איז מעג־לאַך אַז דיין חשד זאָל זיין אמת — ווי איז עס מעגלאַך? הייסט עס — ווען עס זאָל זיין אַזוי? קאָן מען דאָך שוין גאָר קיינעם נישט גלויבן — ס'איז דאָך א שרעק.

ראַזענבערג האָט נאָך עפּעס געוואָלט זאָגן, נאָר דאָ האָט זיך באַנטשיק געגעבן דאָרט א דריי אויס מיט דעם פּנים צו זיי:

— העי! חברה! וואָס קריכט איר דאָרט אַזוי? דירט זיך!

און ער מיט ביטריסן האָבן זיך אָפּ־געשטעלט וואַרטן אויף זיי.

ראַזענבערג האָט גלייך גענומען שמייכ־לען, גלייך ווי עס וואָלט גאָרניט גע־וועזן, ווי קיין זאַך וואָלט אים נישט באַ־אומרואיקט. ער האָט זיך גענומען דער־נענטערן צו זיי. נאָר א גענים אויג האָט דאָך געקאָנט זען אַז זיין פּנים איז נישט נאַטירלאַך, אַז עפּעס איז נישט אין אָר־דענונג.

ס'איז שוין געווען אַרום צוויי דעם זייגער ווען זיי זיינען צוריקגעקומען אין האָטעל אַריין. ראַזענבערג איז געווען פאַר־ביסן און אָנגעשטריינגט. ער איז געווען זייער אויפמערקזאַם און ער האָט זיך צו־געקוקט צו באַנטשיקן, אָבער ער האָט זיך געהאַלטן זייער רואיק, ער האָט אויסגעזע־ען ווי א בייזער הונט וואָס לאָקערט אויף אימיצן צו באַפאַלן. איצט איז ער געווען ביי זיך זיכער אַז אַט דער באַנטשיק וועט זיך שוין פון זיינע הענט נישט אַרויס־דרייען, איצט וועט ער שוין גיין מיט אים אויף דער פאַרטי און דאָרט — דאָרט וועט שוין אַלץ קלאָר ווערן. ער האָט זיי גענומען צו אייגן:

— ס'ווערט שפּעט, מען דאַרף זיך אַי־בערטאָן.

נאָר דאָ האָט זיך באַנטשיק אָנגערו־פען:

— איך האָב זיך באַנטשיק אָנגערו־פען:

— ווי אַזוי קאָן מען עס באַוויזן? ס'איז דאָך שוין נאָך צוועלף, איידער מען וועט אָפּעסן, איידער מען וועט זיך רירן, דאַרף מען שוין זיך נעמען אַנ־מאַן . . . יאָ. אביסל שפּאַצירן קאָן מען נאָך . . . מיר וועלן אַלע צוזאַמען נעמען א שפּאַציר . .

— אַלרייט — האָט באַנטשיק גע־זאָגט.

אַזוי איז טאַקע געווען. מען האָט אָפּ־גענעמען בלויז בערעפּעסטן און נאָכדעם זיי־נען אַלע פיר אַרויס פון האָטעל צו נע־מען א שפּאַציר. באַנטשיק האָט ניט אָפּגעלאָזט ביטריסן פון זיך. ער האָט איר געפירט אונטערן אַרעם. און ער האָט זיך געהאַלטן אַזוי, אַז ראַזענבערג זאָל זיך נישט געפינען נאָענט צו אים. ראַזענבערג איז געגאַנגען מיט ענין. ער איז געגאַנ־גען שטיל און ער איז ווידער געווען שטאַרק אומרואיק. ער האָט נישט אַראָפּגעלאָזט די אויגן פון באַנטשיקן און מיט פאַרשר־דע בליקן האָט ער געזוכט צו באַמערקן עפּעס אויף אים. אָבער ער האָט גאָרנישט געקאָנט אויף אים באַמערקן. באַנטשיק איז געווען זייער רואיק און אויפגעלייגט, ער האָט גערעדט, געשפּאַסט און געלאַכט. פון צייט צו צייט האָט ער אַרויסגעוואָרפן א גראַב וואָרט, ער איז מיט ביטריסן גע־גאַנגען פאַראויס, גענאַנגען האַסטיק, און ווען ראַזענבערג מיט ענין זיינען געבלי־בען אָפּגעשטאַנען פון זיי, האָט ענין א זאָג געטאָן:

— איצט זעסטו שוין אַז דיינע פאַר־דאַכטן זיינען געווען אומזיסטע?

— איך זע נאָך גאָרנישט.

— וואָס הייסט? דו זעסט דען נישט,

א חעכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע
פון ג. ב.

עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

מיט לאַטי ניוהויז האָט פרייטאָג אַוונט געגעבן א ברידזש פּאַרטי לכבוד מיס בע־לא גאָזשיק, פון ווינניפּעג. מיס איוואַ גור־מאַן און ראָז סינאַל האָבן געוואוינען די פּריזן. דער ערן־גאַסט און מיס דזשעפי קאָהען זיינען פּרעזענטירט געוואָרן מיט שיינע מתנות.

* * *

מר. און מרס. מאָ בראַדי האָבן געגעבן א "סאַפּער" און "ברידזש" דאָנערשטאָג אַוונט אין מאַק־אַנאַלד האָטעל, לכבוד מיס דזשעפי קאָהען. מרס. מ. בעלאָף און מרס. ט. קריסטאַל האָבן געוואוינען די פּריזן.

* * *

מר. און מרס. מאָ בראַדי האָבן געגעבן א פּאַרטי לכבוד דר. סיד געלפאַנד וועל־בער איז געווען צו גאַסט אין טרמאַנטאָן.

* * *

א צאָל פריינט האָבן סורפּרייזט מר. און מרס. הערי געגזער צו זייער פינפטן חתונה יובילעי. פאַלגנדע זיינען געווען אָנוועזנד: מר. און מרס. מ. סטאַטשינסקי, מר. און מרס. מ. עלען, מר. און מרס. ל. פּאַדערס־קי, מר. און מרס. ה. באַלצאַן, מר. און מרס. מ. ווייגלאָז, מר. און מרס. פ. שוואַרץ און מרס. סיגמאַן. מר. און מרס. געגזער זיינען פּרעזענטירט געוואָרן מיט א שיינעם בוקעט בלומען מיט א "וואָל־נאַט סמוקינג סטענד".

* * *

מיס רובי סיגלער האָט געגעבן א ברידזש, מיס בעלאַ נאָזשיק האָט געוואָר־נען דעם פּריז.

* * *

מרס. מ. פּראַטקין און איר טאָכטער פּעול זיינען אָפּגעפאָרן קיין סעבא ביטש. וואו זיי וועלן פאַרברענגען די זומער מאָנאַטן.

* * *

מרס. ס. קופּערמאַן און איר פּלימענ־צע גוטען פעקעס וועלן זיין די געסט פון מרס. מ. פּראַטקין אין סעבא ביטש.

* * *

מ־ס. א פּראַטקין און מיס סאַפי ראָט־נער זיינען געווען די "האַסטעס" ביי א טיי זונטאָג נאָכמיטאָג אין מאַקדאָנאַלד האָטעל, לכבוד דזשעפי קאָהען. 22 פּער־זאָן זיינען אָנוועזנד געווען. דער טיש איז געווען שיין דעקאָרירט מיט שיינע בלו־מען.

* * *

מזל טוב! א טאָכטער געבאָרן צו מר. און מרס. דזשעק שוגערמאַן. מוטער און קינד אין גוטן צושטאַנד.

* * *

דער פּיאַנערן פרויען קלוב האָט דורכ־געפירט א פּאַרטי אין דער היים פון מר. און מרס. ה. סאַטאַנאָף, לכבוד שאול ראַסקין, וועלכער געפינט זיך איצט אין עדמאָנטאָן מיט אַן אויסשטעלונג פון זיי־נע בילדער, אין די בילדער גאַלעריעס פון דער ט. אינטאָן סטאָר. מר. ראַסקין האָט געהאַלטן א לעקציע אין תלמוד תורה זונטאָג אָוונט.

* * *

די מוטערס אַקזיליערי אָנאָנסירט איר יערלאַכן פּיקניק וואָס וועט פאָרקומען אין די נאַלף לינקס זונטאָג, דעם 12טן יולי. אויף דעם פּיקניק וועלן פאָרקומען פאַר־שיידענע פאַרוויילונגען. פריזן וועלן אויס־געטיילט ווערן. אַלע זיינען איינגעלאַדן.

* * *

מיס נאָמדי הילער האָט געגעבן א פאַר־טי פאַר א צאָל פריינט אין איר היים.

יהודית

DR. J. C. SHARP
דאָנטיסט
אַפּיס־שטונדן, 9 ביז 5
אָוונטן ביי אַפּאָינטמענט
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאַל פּלייטס, "ברידזש וואָרק"
איבערן פאַנטיידזשעס טעאַטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

MORRIS BAKER
לאָו אַפּיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פריין
מענערשע סוטס, נעריינינקט און נעפּרעסט 75c
מענערשע סוטס, סאַנדזשט און נעפּרעסט 40c
ליידיס דרעסעס, פּליין, נעריינינקט און נעפּרעסט 85c
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

Mrs. JAMES JONES
האַלסיל און ריטייל
קוואַליטי פיש פון לייק און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

E. S. AGNEW
דראָגיסט און סטיישאָנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

איך סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קליינינג צו די
דאָלער קליינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

The Art League
שניידט אויס דעם דאָזיקן אַרטערטייפּענס — עס איז ווערט 20 פּראָצענט דאָסקאָונט אין אַזאַנדער סטוריס, ביז דעם ערשטן יולי, 1931.

איין
א צייט אויס־געפּרובירט
פריי פון טראָבל
פאַרפרירונג
The Arctic Ice Co.
10001-97TH ST.
EDMONTON - ALBERTA
שפּאַרט מיט איז

PHOTOS
אין יעדער פאַסע
אין אָפּגעשפּיגלט
דער צויבער און
פּערזענלאַכקייט
פון
דער פּערזאָן
Phone 25 444
פאַר אַן אָפּאָינטמענט
McDERMID STUDIOS LTD.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

מיר זיינען די
איינציקע
אויסשליפלאַכע
מאַנופעקטשורערס
פון
מאָנומענטן
אין עדמאָנטאָן
איידער איר באַשליסט צו קויפן א מצבה פאַר אייערע ליבע און מייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באַצאָלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

H. B. KLINE & CO.
זייגערמאַכערס, דזשעלערס און אָפּטישאַנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאַכן א ספּעציאַליטעט פון די ריפּעירס פון זייגערס און דזשעלעריס, ספּעציעלע אויסערקאַמפּיט צו מעיל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

W. H. JACKSON
פאַרטרעט די
ניו יאָרק לייף אינשורענס קאָמפּאַני.
פּערזענלאַכע באַדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 870

NORWOOD SHEET METAL WORKS
9568-111 AVE. PHONE 72385
EDMONTON, ALTA.
ספּעציאַליזירן זיך אין וואַרימע לופט באַהייצונג
דזשענעראַל ריפּעירס
אַלצדינג אין שיעט מעטאַל

B. A. MOIR
פלאָמבינג, הייטינג און גאַז פיטינג
אָפּשאַצונגען פריי
10530 97th Street Ph. 27 556
EDMONTON, ALTA.

לאָמבער און מילאַרבעט
פּלייט גלאַז
סטאָר פיקסטשורס
צו
נידעריקסטע פּריזן
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

HOLLYWOOD STUDIOS
10219 JASPER
$1.95 פאָרטרעטן
באַשטעלט אַן אויל פיינטער
פאָטאָ (10 ביי 8)
נעמאַכט פון אייך אַליין אָדער
פאַמיליע גרופּע
קאָמפּליט מיט פריים

CHAMPION'S PARCEL DELIVERY
T. M. CHAMPION, Mgr.
PHONES: 22 246—22 056
10121-101st Street, Edmonton, Alta.
מיר לויפן אין שליחות.
מיר פירן רענצלאַך און קאַסטנס.
מיר דעליווערן פּעקלאַך און מעסעדזשעס.
באַיס און קאַרס צו אייער באַדינונג

פיינסטע צוקער געבעקסן
מיר נעמען אָן באַשטעלונגען פאַר לע־קאַך, חתונה געבעקסן, קייקס א.א.וו.
וואָס מיר דערפילן שנעל, נוצנדיק די בעסטע מאַטעריאַלן. בילליקסטע פּריזן.
FRENCH PASTRY SHOP
10277 — 95טע סטריט
אָפּטיילונג: 9548—111טע עוועניו

קונים פון פּראַדיוס און לייוו סטאָק
געדיינקט דעם
ניפּאַוואַ מאַרקעט טאָג
דינסטאָג, יולי 14טן, און יעדן צווייטן דינסטאָג נאָכדעם
מיר דערוואַרטן א גרויסע צאָל פּראַדיוס. קעטל און א. וו. דעם 14טן יולי
ווייל דאָס איז דער ערשטער טאָג פון דעם
ניפּאַוואַ פעיר
ניפּאַוואַ באַרד אָף טרייד

לאָמבער, שינגלס, טירן, פענסטער, ליים
צעמענט
און אַלע בילדינג מאַטעריאַלן
צופרידנהייט גאַראַנטירט אָדער איר קריגט אייער געלט צוריק
ARMITAGE-McBAIN LUMBER CO. LTD.
Cor. Jasper Ave & 93rd St. Phone 25 236

(ווייטערעס קומט)

Christie's Arrowroots
פאַר אַרום 80 יאָר פאַרנעצייגן פון די קאַנאַדער מוטערס צוליב זייער אויסגעפּרובירטער ריינקייט און הויכער קוואַליטעט. בלויז קריסטי'ס קאָנען מאַכן קריסטי'ס אַראָרוטס

איינע פון א
פרייטן אויסוואַל פון נוצן
ווי אין אויב די פרייאינג פאַן פאַרפלעקט אייער ענע־כעל אויוון? געדיינקט בלויז — באַ אמי רייניקט דאָס אָפּ — גלאַנצייק ריין — און ניט אָפּקראַצנדיק אָדער שע־דיקנדיק אים. דאָס לעצטע איז וויכטיק, ווייל ווערט נאָר דער גלאַנצייקער ענעמעל אָפּגעקראַצט, זאַמלט זיך דאָרטן אַן שמוץ און בלאַטע — און עס פאַרכלייבט דאָרטן! צוויי מאָל אַזוי שווער צו רייניקן דאָס צווייטע מאָל — שמוציק אויסזעענד און טונקל אויף שטענדיק אין דעם באַרגען.
באַ אמי האַלט ווייסן ענעמעל שפּרודלדיק ווייס — זעט שטענדיק אויס ניי ווייל עס פּוצט ווען עס רייניקט. און ניט קיין קראַץ אין א מאַסע קאַרלאַדס. דער דאָזיקער שניי־ווייסער הויז העלפער איז גוט צו אייערע הענט. אויך — עס מאַכט זיי קיינמאָל ניט רויז אָדער פאַרגרעסט.
Bon Ami
פאָודער און קייק
נעמאַכט אין קאַנאַדע

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JUL 16 1931

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JUL 13 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

אין פלאָנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַדערנעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

(פאָרזעצונג)

ענדלאַך האָבן זיי אים אַרויסגעקומען פון דאָרט. קריידער האָט זיך געדרייט, געוואַרטשעט, געוואַרטן און געדרייט מיט די פיס, שויטענדיק מיט פינגער אויף די ליפּן. ביל האָט אים אַ כאַפּ געטאָן פאַרן קאָפּ און פאַר די פיס, און אַזוי האָבן זיי אים אַריינגעטראָגן אין דער פינסטערניש, צווישן געדיכטע בייסער און אים אויעק געליינט דאָרט אויפ'ן פייכטן גראָז.

פינסטער איז דאָרט געווען, אַז זיי האָבן קוים זיך אַליין געקענט דאָרט זעען. זיי האָבן מיט די פיס זיך אָנגעפלאַפּט אַז דעם קערפּער פון זייער קרבן און האָבן אים געשאָלטן מיט אַלערליי שמוציקע ווערטער, וואָס זיינען זיי געקומען אין מויל אריין.

— זאָל ער דאָ ליגן און פויל! האָט סיידי ענדלאַך אויסגערופן, שווער אָפּצי־ענדיק דעם אָטעם און אָפּווישנדיק זיך די הענט אויף די זייטן פון איר קלייד.

— אַ שווערער פגר! האָט ביל געזאָגט און האָט זיך געווישט דעם שוויס.

זיי האָבן אַ וואָרף געטאָן אויף אים אַן אַלטן מאַנטל און זיינען אַרויס צוריק אויפן וועג און האָבן זיך אַריינגעזעצט אין דער מאַשין. איצט האָט ביל זיך געזעצט אין פראָנט, לעבן סיידי און האָט זי אַרומגע־נומען מיט איין האַנט. סיידי האָט אַ דריק געטאָן די זעג, האָט אַ דריי געטאָן דאָס רעדל און זוידער האָט זיך די מאַשין גיך ווי אַ וויכער געטראָגן פאַראויס, יאָגנדיק זיך דורך דער נאַכט נאָך מיט מער שנעל־קייט ווי פריער.

הינטער זיי איז דער וועג ווידער געווען איינגעהילט אין פינסטערניש און די טונ־קעלע. הויכע ביימער האָבן צווישן זיך איינגעשלאָסן דעם סוד פון דער גרויזאַמ־קייט פון די צוויי מענש, וועלכע זיינען איצט רואיק געזעסן איינס לעבן אַנדערן, ווי זיי וואָלטן אָפּגעטאָן די נאַטירלאַכסטע זאַך אויף דער וועלט.

פאַר זיי האָט זיך ווידער נעצויגן דער וועג, אַ ווייטער, אַ ברייטער און אַן אָפּע־נער, באַלויכטן פון די צוויי עלעקטרישע לאַמפּן אין פראָנט פון אַוטאָמאָביל, וועל־כער האָט זיך געטראָגן אַלץ ווייטער און ווייטער, מיט דער לייכטקייט פון אַ פעדער, מיט דער גרינגקייט פון אַ פויגל און זינ־זענדיק ווי אַ פידל.

זיי האָבן זיך נישט אויסגעקירעוועט, ניט געפאָרן אויף צוריק, נאָר אַלץ ווייטער און פאַראויס. סיידי האָט נוט געוואוסט די וועגן אַרום דער שטאָט. זי האָט געוואוסט אַז זי וועט ניט בלאַנדזשען אַפילו אין דער פינסטערניש און אַז זי קען אָנקומען קיין שיקאַגאָ מיט אַן אַנדער וועג.

— אַ געשמאַקער ביסן געווען! האָט סיידי גערעדט, טרייבנדיק אַלץ פעסטער די מאַשין.

— הלואי ווייטער ניט ערגער! האָט ביל געענטפערט, נאָך זייענדיק פאַרמאַטערט פון דער פריערדיקער אָנגעשטרענגטקייט. ער האָט זיך צוגעבויגן צו איר און האָט איר אַ קוש געטאָן אויפ'ן האַלז.

— הער אויף, הער אויף! האָט זי גע־שריען, איך טרייב אַ מאַשין . . .

אבער ביל האָט זי ניט געהערט ער האָט געפילט אַז ער האָט אָפּגעטאָן אַ שווער שטיקל אַרבעט, וואָס וועט זיי ביידן אַריינ־ברייגגען עטלאַכע טויזנט דאָלאַר. האָט ער געוואָלט זיין באַלויגונג פון דער געליבטער גלייך אויפ'ן אָרט. ער האָט זי אַרומגענו־מען אַרום האַלז, געדריקט צו זיך איר קער־פּער און זי געקושט מיט לייַדנשאַפט און מיט פייער. סיידי האָט זיך געראַנגלט מיט אים, זי האָט זיך געדרייט אונטער זיינע הענט. זי האָט אים געשטופּט פון זיך מיט איין האַנט און האָט אין דער זעלבער צייט ווייטער געטריבן די מאַשין מיט דער צוויי־טער האַנט. אין דערזעלבער צייט איז זי אַליין אויך געוואָרן אַלץ מער און מער אויפגערעגט און צערייצט, און אין דער־זעלבער צייט וואָס זי האָט אים געשטופּט און געשטויסן פון זיך, האָט זי זיך אַליין ליידנשאַפטלאַך געדריקט צו אים און מיט פייער געענטפערט אויף זיין יעדן קוש.

/ פון דער ווייטער פינסטערניש האָט זיך מיטאַמאָל באַוויזן אַ שאַרף, רויט בלענדער־דיק אויג און עס האָט זיך געטראָגן פון דאָרט אַ שווער סאַפּען און אַ הילכיק גע־רויש. אַזוי ווי דאָס קלאַפּן פון צענדליקער מעטאַלענע, שווערע רעדער, וואָס האָבן זיך געגליטשט און שנעל געדרייט איבער ווייט צינערניקע לאַנגע און גלאַטע רעלסן. דאָס שאַרפע רויטע ליכט איז געקומען אַלץ נע־ענטער און נענטער. דאָס גערויש פון די רעדער און דאָס הויכע סאַפּען האָט זיך געהערט אַלץ דייטלאַכער, אָבער ניט ביל און ניט סיידי האָבן דאָס געהערט אָדער באַמערקט. מיט איין האַנט ביים ראַד פון דער מאַשין און מיט דער צווייטער האַנט אַרום בילס שטאַרקן קערפּער, האָט סיידי זיך צוגעקלעפּט מיט אירע ליפּן צו זיינע, אַזוי ווי זי וואָלט פאַרגעסן אַלץ וואָס עס טוט זיך אַרום איר.

א דונערנדיקער קראַך האָט דורכגעריסן די פינסטערע שטילקייט. עס האָט זיך דערהערט אַ מורא'דיקער בראַזג און הילכיקער קוויטש, וואָס איז איבערגעהאַקט און פאַרשטיקט געוואָרן.

עפּעס שרעקלאַכעס איז פאָרגעקומען. עפּעס מורא'דיקעס האָט פּאַסירט. דער שווער אָטעמדיקער און הויך סאַפּענדיקער לאָקאָמאָטיוו איז געבליבן שטיין. וואַרפנ־דיק מיט זיין רויט אויג אַ שאַרף ליכט אויף דער פינסטערניש פון אַרום. ביי דער זייט, איינגעדרייט און איינגעפּלאַנטערט אין די רעדער פון לאָקאָמאָטיוו, איז געלעגן אַ צעשמעטערטע מאַשין, אין וועלכן צוויי מענשן זיינען ערשט מיט אַ ווײַלע פריער געזעסן אין לייַדנשאַפטלאַכער אומאַרמונג. פאַרגעסנדיק זיך אויף דער גאַנצער וועלט.

עס איז געווען אַ טומל. מענשן זיינען אַרומגעלאָפן מיט לאַמטערנעס, קולות האָ־בען פון דער פינסטערניש אַרויסגעשריען אַיינס צום אַנדערן. די פאַסאַזשירן האָבן זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף אין זייערע פולמאַנס, זיינען אַרומגעלאָפן דערשראָ־קענע אין זייערע נאַכט קלייַדער און גע־האַלטן אין איין פרעגן איינער ביים אַנ־דערן: — וואָס איז געשען? . .

און דאָס לעבן גייט זיין גאַנג

מיט צרות, זאָגט אַ אידיש פּאַלקס־ווערטל, דאַרף מען נאָר איבערגעבויקן, אין מען מיט זיי נאָר אין נאַכט איבער־געשלאָפן, ווערט מען שוין צוגעוואוינט צו זיי, ווערן זיי איינ'.

אויי, אין אַ דענעווען מיט דער מורא'די־קער נייעס וועגן לעבן קרייַדערס טויט, וואָס האָט דערשיטערט ניט נאָר די פאַמיליע, נאָר אויך אַלע פריינט און באַקאַנטע, נאָ־ענטע און ווייטע, וועלכע האָבן געקענט לעבן קרייַדער און זיין פאַמיליע. אַפילו אַזעלכע וועלכע האָבן קרייַדערן קיינמאָל אין די אויגן ניט געזעען, האָבן מיטגע־קרעכצט אויף זיין פרייען טויט און אויף דער צעשטערטקייט פון זיין ליבער פאַמי־ליע און שיינער היים.

איינס בלוט איז, ווי אַ שווערער שאָטן געבליבן היינגען איבער'ן נאָמען פון לעבן קרייַדער: דער אופן ווי אַזוי ער האָט פאַרלאָרן זיין לעבן. ווי קומט ער, אין אַ פינסטערער נאַכט, הינטער שיקאַגאָ, אין דער געזעלשאַפט פון אַ פרוי וועלכע האָט אין קאָפּ אַזאַ שעלעכטן נאָמען? ווי קומט ער, לעבן קרייַדער, וועלכער האָט געפירט אַזאַ ריין און ערלאַך לעבן, וועל־כער האָט אַזוי ליב געהאַט זיין ווייב און זיינע קינדער, וועלכער האָט אַזוי אָפּגעהיט זיין היים און וועלכער האָט געהאַט אַזאַ גוטן נאָמען אין דער געזעלשאַפט — ווי קומט ער אין דער געזעלשאַפט פון אַזאַ פרוי?

מאַרד? רויב? ניין. לעבן קרייַדער איז ניט דערמאָרדעט און ניט באַרויבט גע־וואָרן. האָט מען דאָך געפונען אין די קע־שענעס פון זיין ראָק דאָס גאַנצע צירונג וואָס די פירמע פון וואַלף נאַרבער האָט מיט אים געשיקט קיין שיקאַגאָ. ער איז ניט דערמאָרדעט געוואָרן. עס איז געווען אַן עקסידענט, אַ ריינער אומגלוק. אַ סך אַזעלכע אומגליקן פּאַסירן אויף דער וועלט. ניט איין אַוטאָמאָביל ווערט צעשמעטערט צוזאַמען מיט די פאַסאַזשירן אין צוזאַ־מענשטויס מיט אַ טריין אין אַ פינסטערער נאַכט ביי אַ קרויץ וועג . . . ניט דוקא ביי־נאַכט, אַזעלכע אומגליקן טרעפן בייטאָג אויך. אָבער בייטאָג וואָלט לעבן קרייַדער אפשר ניט געווען צו פאַרן מיט אַזאַ פרוי אין אַן אַוטאָמאָביל . . .

די פּאָליציי האָט צוגעשיקט אַן אויספיר־לאַכן באַריכט וועגן דעם אומגליק; מען האָט דאָס פאַרל געפונען צעשמעטערט, צעריבן אויף שטיקלאַך, און מען האָט זיי קוים געקענט דערקענען. סיידיס האָט מען דערקענט לויט אירע נאָלדענע ציין און לויט אירע פינגערציינכס, וואָס די פּאָליציי האָט געהאַט אָרנטערגענומען. דעם מאַן האָט מען דערקענט לויט זיינע קליידער און לויט די דאָקומענטן אין זיינע קעשע־נעס. ער האָט געהאַט אַ טרעווילינג קאַרד וועלכע האָט אָנגעגעבן זיין נאָמען, דעם נאָמען פון זיין פירמע און זיין היים. עס האָט דער מינדסטער צווייפל ניט געקענט זיין, אַז לעוון קרייַדער, נעפינגענדיק זיך אין שיקאַגאָ, האָט זיך צופעליק באַגעגענט מיט דער דאָזיקער "אונטערוועלט" פרוי, וועל־כע האָט אים גערייצט און פאַרגאַרט מיט אירע שיינע אייגנלאַך, און ער האָט זיך געלאָזט אַרויפרידן, עס איז אַרויסגעפאָרן מיט איר פאַר אַ "נוד־טיים" און דאָס שוידער־לאַכע אומגליק האָט פּאַסירט . . .

א גליק נאָך וואָס עס איז אים געבליבן זיין ריינער נאָמען אַלס געשעפטמאַן, אַלס סיילסמאַן, אַלס פאַראַנטוואָרטלאַכער צו דער פירמע פון וואַלף נאַרבער. מר. נאַר־בער איז, דעם אמת געזאָגט, אויך געווען די ערשטע פאַר טעג שטאַרק דערשיטערט פון דער שוידערלאַכער נייעס. און די ערשטע צייט איז ער אויך געווען געניגט צו דייג־קען, אַז לעוון קרייַדער איז מיט אַ טייל פון זיין פאַרמענן אָנגעלאָפן, אָבער אַזוי שנעל ווי ער האָט זיך איבערצייגט, אַז לעוון קריי־דער איז מאַקע געווען דער ערלאַכער מענש, ווי ער האָט זיך אים אַלעמאָל פאַרגע־שטעלט, און אַז פון די פינף שניר פּערל וואָס ער האָט געהאַט מיט זיך פעלט גאָר ניט, האָט ער זיך באַלד באַרואיקט, אויב לעוון קרייַדער האָט געפרואוט אין דער פרעמדער שטאָט לעבן אַ גוטן טאָג מיט אַ פרעמדער פרוי, איז עס ניט זיין זאַך. פאַר דעם זאָל די פאַמיליע זיך זאָרגן. אים אַליין גייט עס ניט אָן. פאַרקערט, עס האָט אים הנאה געטאָן . . .

מר. וואַלף נאַרבער האָט זיך מיטאַמאָל ווידער דערפילט פריי און אומגעשטערט פאַרצוזעצן און ווייטער אָנצופירן זיין לעבן ווי ער האָט עס געפירט אַלע זיינע יאָרן ביז דעם דאָזיקן טאָג. לעוון קרייַדערס אויס־פירונג, וואָס אין דעם האָט קיין צווייפל ניט געקענט זיין אַז דאָס איז אמת, האָט אים צוגעגעבן נאָך מער מוט און שטאַר־קייט. אויב לעוון קרייַדער, דער ערלאַכער, דער צריק, דער נאַאיווער און אומשולדי־קער, אויב ער האָט געקענט הינטער זיין ווייבס פּייצעס זיך לאָזן וואוילגיין מיט פרעמדע פרויען, מע. ער, וואַלף נאַרבער אוואַרע און אוואַרע. פאַרוואָס אוואַרע און אוואַרע? אויף דעם האָט מר. נאַרבער ניט געקענט געפינען קיין ענטפער, האָט ער דערפאַר די פראַגע איינגענאָמען אויסגעמיטן

און מיט דער לייכטקייט פון אַ זומער־דיקן פרימאָרגן וויינטל האָט ער פאַרטריבן פון זיך אַלע נעראַנקען און אַלע זיינע פרי־ערזיקע באַשלוסן, אַנצוהויבן אַ ניי לעבן, צו רייניקן זיך און צו פייניקן זיך. ניט צו קריכן מער אין די קויטיקע און שמאַלע געסלאַך, ניט צו פאַרברייגגען מער מיט דער לייַדנשאַפטלאַכער שווערער עלסי און צוריקשיקן די יונגע רעי מילער אויף איר פריעריקן דזשאָב. אַלע די דאָזיקע גע־דאַנקען האָבן איצט ביי אים אויסגעקוקט אַזוי נאַריש און לעכערלאַך, ווי אַ אינגל וואָס נאַשט כסדר זיסע זאַכן דערשרעקט זיך, ווען עס טוט אים פּלוצים אַ שטאָך אין צאָן. ניין, ער איז ניט קיין אינגעלע. מר. וואַלף נאַרבער. ער ווייסט זיין ווערט און שטאַנד. ער ווייסט אַז דאָס לעבן איז קורץ און שיין. ער ווייסט אַז מער ווי איין מאָל לעבט מען ניט. ער ווייסט אַז דער טאָג וואָס גייט אַוועק איז ניט צום צוריק־כאַפּן אַזוי ווי מען קען ניט כאַפּן דעם פריינען וואַנט אויפן' פעלד.

און ווידער האָט מר. נאַרבער זיך אַריינ־געלאָזט אין זיין פריערדיק לעבן. און ווי־דער עפנען ער פאַרפאַלן ווערן אין די אוונטן און ניט אַהיים קומען צו סאַפּער. און ווידער פלעגט ער אין די פינסטערע נעכט פאַרבריינגען אין דעם עגנן, שטאַרק אויבערגעפּייצט נעגער שעבל, אין דער נאַקעטער אומאַרמונג פון דער לייַדנשאַפט־לאַכער עלסי, וואָס איר לייב איז געווען ברוין און גלאַנציק ווי באַרזנ. און ווידער פלעגט ער ווי אַ גנב אויסשליידן אַ באַנג־געניש מיט אַ שיכור, אַ טרעפּ אָדער אַ פּאָליסמאַן, און ווידער האָט ער זיך דער־פילט פריי און מוטיק ווען ער האָט זיך געפונען נאַכאַמאָל אויף דער העל באַלויכ־טענער און היבש באַלעבטער מאַרקעט נאַס, און ווידער האָט זיך ווי אַ גנב אַריינגע־גנב'עט צוריק אין זיין היים, ווען זיין ווייב און קינדער זיינען געשלאָפן, ווען די צעוואַרפענע צייטונג אין אָפּענע ביכער האָבן אים לייַדלאַך דערציילט ווי זיין פאַ־מיליע האָט פאַרבראַכט דעם אוונט אין דער היים אַן אים, דעם פאַרזאָרגער... און ווידער האָט ער געוואַשן און גערייניקט זיין לייב ביי היים וואַסער, אויידער ער האָט אויך געוואַשן אוועקצולייגן ביי דער זייט פון זיין ווייב, אויידער ער האָט גע־וואַכט צו באַריר איר ווייַכ־כשר לייב . . .

(ווייטערע פּסוקים)

אייטנא, סאַסק.

פון ד. יאַרש

מאָנטאָג, דעם 15 טן יוני האָבן די אי־דישע צוואַמען מיט די ענגליש־פרייען פון אייטונא דורכגעפירט אַ סורפּריז פאַר־מיע פאַר מרם. ליא ראַבינאָוויטש אין איר היים, לכבוד איר אָפּפאַר און רעדושיינע. וואו די בריידער ראַבינאָוויטש האָבן גע־קויפט אַ געשעפט, "די רעדושיינע פאַב־ליק אַבאַטאַרים". מר. מרם. ליא ראַ־בינאָוויטש זיינען געווען די איינוואוינער פון אייטונא פאַר די לעצטע 15 יאָר און האָבן ביי אַלעמען פאַרדיינט פיל רעספּעקט און ליבע. מרם. ליא ראַבינאָוויטש און פרעזענטירט געוואָרן פון די פרויען מיט אַ שיינער מתנה און מיט האַרציקע ברכות. זי האָט אַלעמען זייער שיין באַדאַנקט פאַר דער פריינטשאַפט. וואָס אַלע האָבן איר אַרויסגעוויזן. פאַרבריינגענדיק ביז שפּעט אין דער נאַכט זיינען זיך אַלע פאַנאַנדער־געגאַנגען אין אַ פריילאַכער שטימונג.

דעם 29טן יוני האָבן אַלע מענער פון אייטונא דורכגעפירט אַ פאַרטיע פאַר מר. ליא ראַבינאָוויטש. אין דער פאַרטיע האָבן זיך באַטייליקט מער ווי 40 מענער. מען האָט מר. ל. ראַבינאָוויטש פרעזענטירט מיט אַ שיינער מתנה און בעסטע וואונשן און אַלע צוזאַמען האָבן זייער שיין דעם אונטן, פאַרבראַכט.

דעם 30טן יוני האָט עני ראַבינאָוויטש, די טאָכטער פון מר. און מרם. סעם ראַבי־נאָוויטש דורכגעפירט אַ פאַרטיע פאַר איר קוזינע, לילי ראַבינאָוויטש, לכבוד איר אָפּפאַר קיין רעדושיינע. לילי איז פרעזע־טירט געוואָרן פון עניין מיט אַ שיינעם איינוואַרי סעט. אין דער פאַרטיע האָבן זיך באַטייליקט מער ווי 30 קינדער. אַלע קינ־דער האָבן זיך האַרציק געזונגען מיט לילין ווינשנדיק איר גרויס רערפאָלג אין אַלעס.

דעם 4טן יולי האָבן מר. און מרם. ל. ראַבינאָוויטש מיט זייער פאַמיליע פאַרלאָזן אייטונא. אַלע איינוואוינער האָבן זיי גע־וואונשן אַ צאַתך לשלום.

נאָך נאָלף

דערפרישט זיך מיט עטלאַכע ביסן פון

קעז סענדוויטשעס

געמאַכט מיט פרישן

קרעסענט היימישן קעז

אויב אונזער מילך סיילס־מאַן קומט ניט צו אייך, פּיפּן טעלעפאָנירט אונז 37 101. און מיר וועלן עס דעליווערן צו אייער היים.

THE CRESCENT CREAMERY CO. LTD.

PHONE 37 101

לייק ווייפּעג שיף רייזעס אויף דער ס. ס. וואָלווערין

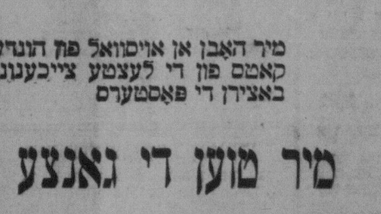

פאַרלאָזט סעלקירק יעדן מאָנטאָג 3 אויזיגער נ. מ. און קומט צוריק יעדן פרייטאָג אַרום 6 אויזיגער אינדערפרי.

נאָרוועי האָוס — פאַר־עלט פאַר רונדן טריפּ—איינשליסיק־ און בערענס ריווער מאָלצייטן $24.00

פאַרלאָזט אויך סעלקירק יעדן פרייטאָג 7.30 נ. מ. און קומט צוריק יעדן מאָנטאָג אַרום 6 אויזיגער אינדערפרי.

בערענס ריווער — דעסטיין פעיר, איינשליסיק־ דיק בעט און מאָלצייטן $12.50

פעיר פאַר רונדן טריפּ ביז דושאַרדזש איילאַנד—$16.00

האָטעל באַקוועמלאַכקייטן צו אָפּשטעלן זיך אין פלעגיריז אינו, נאָרוועי האָוס און לאָג קעבין אינו, בערענס ריווער. פאַר ווייטערדיקער אינ־פאָרמאַציע און רעזערוואַציעס זיך ווענדן צו

NORTHERN FISH CO. LTD., SELKIRK, MAN.

OR GEORGE KEMP, LYRIC CAFE, PHONE 25 660

277 Donald Street, Next Metropolitan Theatre

סייל פאַסטערס

געמאַכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאָס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אַן אויסוואָל פון הונדערטער קאָטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באַצירן די פאַסטערס

מיר טוען די גאַנצע אַרבעט

שיקט אונז בלויז אַריין די פּרייזן פון די אַרטיקלען וועלכע איר ווילט אַרויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאַר אייך דאָס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפּראַך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

Classified Section קלאַסיפייד סעקשען

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג:

איין מאָל, 5 ס. פּער "אַגייט ליין"	פאַר 3 מאָנאַטן, $2.15
פאַר אַ וואָך, 20 ס.	פאַר 6 מאָנאַטן, $4.00
פאַר אַ מאָנאַט, 75 ס.	פאַר 1 יאָר, $7.50

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

סנעף סנעף

אפּאַרטמענט בלאָק פון 14 סוויטס, מיט אַלע מאָדערנע איינריכטונגען, אין אַ גוטן צענטראַלן לאָקיישאָן. ברייגנס אַריין $7.800 רענט אַ יאָר. קאָסט $50.000. צו פאַרקויפן פאַר $25.000. דער גרעסטער סנעף פון היינטיקן יאָר און דער בעסטער אינוועסטמענט וואָס קאָן זיין.

סוויטס פון 2 ביז 5 רומס צו פאַר־רענטן אין די בעסטע בלאָקס אין דער נאָרט עד.

נעלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 אָדער 807 53

צו פאַרקויפן אַ פערד, האַרנעס און וואָגן פאַר אַ מעסיקן פּרייז. זיך ווענדן אין 621 אַלפּרעד עוועי., טעלעפאָן 976 55.

עקסטרא גוטע פינף רום באַנגאַלאָ אויף באַר בענק סטריט, ריווער הייסס, נאָרט פון באַקאַרעסי ראָוד. הייסע וואַ־סער באַהייצונג. אויך אינישינג, נאָ־ראַדזש און פּופּעקיפּ פון לאָק. וועט פאַרבייטן אויף אַ נאָרט ענד הויז ביז $4.000.

THE TRADERS TRUST CO.

400 Union Trust Building

PHONE 26 891

:: פערזענלאַכעס :: PERSONAL

מעדיציניישער מאַסאַזש

מרס. ה. ע. סאַלאָוויי, פּראָפ. מאַסאַזשיס־טין. באַהאַנדלט פאַראַליזיס, לאָמבאַגאָ, אַלע פאָרמען פון רומאַטיזם, טרוסענע אַנעמיע. 838 סאַמערסעט בלאָק, טעלע־פאָן 066 88; רעז. 410 58.

היים און אַסיס פּרינטשוטן פאַרלאַנגט

פאַר מזונן נעלט.

KILSHAW'S

Auctioneers

Canada Bldg. Phone 29 040

R. B. ORMISTON

פּלאַריסט

צוויי סטאָרס צו אייער באַרענונג

96 Osborne St., Phone 42 386

340 Portage Ave., Phone 24 791

בלומען טעלעגראַפירט אינערעל

מאָטאָר טוריסטן

מיר מאַכן פאַרבינדונגען צווישן מאָטאָר־ריסטן און אַפּאַטשיריז אויף אַ שער עקס־פּענס באַזיס באַראַטונג פריי.

AUTO TRANSPORTATION BUREAU

382 Donald St. Phone 86 139

מעק'ס טי רום

273½ דאָנאַלד סטריט, אַנטקענען אינטאָנס טי קאַפּ רידזינג און לייכטע צוביסענס.

מרס. מעק"קרירי, גוט באַקאַנטע ענטער־טיינער און טי קאַפּ רידער.

A. MUIR

אוטאָריזירטער

דוקא פינישינג סטיישאָן

פענדערס און באַדי ריפּעירס

376 FURBY ST.

PH. 33 255

אינשורענס

די עלטסטע און ראַיעלסטע לענדע. פייער און אַוטאָמאָביל קאַפּפּאַנעס.

ריל עסטייט

שנעלע, אָרנסלאַכע באַהאַנדלונג פאַר קויפער און פאַרקויפער. פאַרמס־גרעשעס און לאָאַנס אונזער ספּעציאַליטעט.

שיפּס קאַרטן און געלט שיקונג

דורך "באַלטיק אַמעריקאַ לייַן".

געשעפט געלעגנהייטן

דער גרעסטער אויסוואָל פון נוטע גע־שעפטן אין שטאָט און אין קאַנטרי.

עס וועט זיך אייך באַצאָלן זען

ח. פערלמאַן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCIES

874 MAIN ST. PHONE 51 000

אין שטאָט, אין די ביטשעס און אויף אַלע הייוועס

אויב איר דאַרפט איבערמופּן, אָדער וועל־כע עס אין טראַנספּאָר אַרבעט, טעלעפאָנירט צו

סימקינס טראַנספּאָר, 52 540

איר וועט זיין זייער צופרידן אַרדערט ביי אונז אייערע

האָלץ

די בעסטע האָלץ צו ביליקע פּרייזן

SIMKIN'S TRANSFER

456 STELLA AVE. PHONE 52 540

* לייענט "דאָס אידישע וואָרט", אויסער * איינגענע צייטונג, נעדרוקט אין אונ־ * זער אייגענער שפּראַך, פאַר אונזערע * איינענע אינטערעסן פאַרשפּרייט אין * אַלע אידישע היימען פון וויניפּעג און * מערב קאַנאַדע.

:: צו פאַרענטן :: FOR RENT

צו פאַרענטן אַ 3 רום סוויט אין אַ באַנגאַלאָ, מיט אַלע באַקוועמלאַכקייי־טן. זיך ווענדן אין 433 קאַלעדזש עוועניו. טעלעפאָן 764 55.

צו פאַרענטן אַ סטאָר מיט אַ וואוינונג אין 589 טאַלבאָט, עלמוואוד. בייליקע רענט. זיך ווענדן צו 278 באַראָוס עוו. טעלעפאָן 900 54.

צו פאַרענטן אַ שיינעם דריי רום סוויט אין באַלטיק אַפּאַרטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייפער, סוויט "די", טעלעפאָן 668 56.

צו סובלעטן אַ סוויט פון דריי גרויסע ליכ־טיקע צימערן אין 182 מאָניטאָבאַ עוועי. קאָן באַלד איבערגענומען ווערן. זיך ווענדן אין 503 דאָפעריין עוועי.

צו פאַרענטן אַ גרויסע געפאַרנישטע רום. זיך ווענדן אין 484 פּלאָראַ עוועי.

צו פאַרענטן אַ געפּוירנישטע רום מיט אַדער אָן באָרד, אַפּסנד פאַר אַ באַי אָדער אַ מיידל. נוצן פון טעלעפאָן און אַלע באַקוועמלאַכקייטן. זיך ווענדן אין 382 אַלפּרעד עוועניו.

באָרד און רום, כשר'ע מאָלצייטן און גע־פּוירנישטע רומס, פאַר לייט האַוזקיפּינג. ביי **מרס. דייען** אין 30½ ספּרוס סטריט, ווינייפּעג ביטשע.

צו פאַרענטן אַ 5 רום סוויט, הייסע וואַ־סער באַהייצונג, ניי דעקאָרירט, 287 פּלאַ־ן אַ עוועי. טעל 916 51. משעדקאָווער.

אַ יונג קאָפּל פאַרלאַנגט אַ געפּוירנישטע רום מיט אַ פיאַנאָ אין טעלעפאָן אין הויז, אין גאָרט עוד. מיט באָרד אויב מעגלאַך. אָדער אַ צווייַ רום געפּוירנישטן סוויט, ניט אָן די פריין. זיך ווענדן צו דאָס אי־דישע וואָרט באָקס 6258.

באָרד און רום אין ווינייפּעג ביטשע

פאַרברייגנגט אייער זומער וואַקאַציע אין אַ באַקוועמער אומגעבונג. זייער נוטע מאָלצייטן און אויפאַסונג. מעסיקע פּרייי־זען. זיך ווענדן צו מרס. ר. פּרידמאַן, 5 אוק סטריט, ווינייפּעג ביטשע.

צו פאַרענטן, אין 365 מאָרעי עוועי. אַ 5 רום באַנגאַלאָ, מיט אַ סאָן רום און נאַראַזש. טעלעפאָן 804 51.

צו פאַרענטן אַ סטאָר, גוט פאַר יעדער סאָרט ביזנעס. אויסער גראָסעריס. פריער אין דאָרטן געווען אַ באַרבער שאָפּ. הערן אין 400 סעלקירק עוועי.

ארבעטער פאַרלאַנגט HELP WANTED

פאַרלאַנגט אַ שו"ב פאַר זאָנענפעלד קאָ־לאָניע. זאָל אויך זיין אַ מוהל און מוז קאָנען לערנען מיט קינדער. פאַר איינצעל־הייסן זיך ווענדן צום סעקרעטאַר, פון קאָלאָניע MAX ZALIK

Ratcliffe Sask.

מודרע: ח. פינקלשטיין, לערער פון בני ציון חדר, 562 מאָניטאָבאַ עוו., אַנאַ־סירט אַז דער חדר איז אָפן די גאַנצע זומער האָלידייס. רעגיסטראַציע פאַר אַלע קלאַסן קינדער יעדן טאָג פון 9 פרי ביז 8 אוונט.

אַלבערטער ווייץ פול האַלט אָפּ קאָנפערענץ קומענדיקע וואָך

קאַלגאַרי, אַלבערטאַ, יולי 8. — זיבע־ציק דעלעגאַטן, פאַרטרעטער פון פאַר־שיידענע לאָקאַלן פון דעם אַלבערטאַ ווייץ־פול, וועלן אָפּהאַלטן אַ ספּעציעלע פאַר־זאַמלונג אין קאַלגאַרי מאָנטאָג, דעם 13טן יולי, ביי וועלכער זיי וועלן אָנגענומען אַ באַשלוס בנוגע דער צוקונפטיקער פּאָלי־טיק פון דער דאָזיקער אָרגאַניזאַציע. דער דאָזיקער אָנגאָס איז דאָ נעכטן געמאַכט געוואָרן פון באַאַמטע פון דעם אַלבערטאַ "פול".

באַטש די פול באַאַמטע האָבן זיך אָפּ־געזאָגט צו דערקלערן איינצלהייטן פון די געפאָלגטע פאַרהאַנדלונגען ביי דער פאַרזאַמלונג, ווערט אָבער פאַרשטאַנען, אַז דיַ הויפּט פראַגע וועט זיין ווענן אַן אָפּע־נעם מאַרק פאַרקויף און ווענן דער שטע־לונג צו דער דאָמיניאָן ווייץ באָארד.

דאָס וועט זיין די ערשטע ספּעציעלע זומער זיצונג זינט דער פול האָט זיך אָר־גאַניזירט אין יאָר 1923.

אַדווערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט" — עס וועט זיך איין באַצאָלן

נידעריק־נעפּרייזטע טייפּרייטערס

— ניט ניי, אָבער אין גוטן צושטאַנד.

רעמינגטאָנס	$17.50	ביז $80.00
אַנדערוואָוד	17.50	ביז 57.50
ראָיאַלס	17.50	ביז 47.50
על. סי. סמיטס	15.00	ביז 47.50
רוישלאָזע 5, עטלאַכע ווי ניי		$45.00

REMINGTON TYPEWRITERS, LTD.

220 BANNATYNE AVE.

PHONE 24 391

שרה ביילע מאַראַנץ ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיף־סטען מיטגעפיל צו דער גאַנצער פאַמיליע אין זייער גרויסן פאַר־לוסט. מיר ווינשן זיי אַלעמען אַ עטערנעס לעבן אין דאָרטן געווען אַ באַרבער שאָפּ. מיר ווינשן אין מער פון קיין צער ניט וויסן.

באַאַמטע און מיטגלידער

פון דער

בני יעקב סאָסייטי

לאה בת ר' מאיר קאָברינסקי ע"ה

מיט געבויגענע קעפּ און מיט שיל טרויער דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו אונזערע ווערדיקע מיטגלידער, היים מיט זיין זון, דר. שלמה קאָברינסקי, מיט זייער נאָנצער פאַמיליע. אויף דעם — גרויסן פאַרלוסט פון זייער פרוי און מו־טער. מיר ווינשן זיי מער פון מו־טער. מיר ווייסן אַז מער פון קיין צער ניט וויסן והקיום יכחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

בשם הגבאים והקהילה פון

אשכנזי שול